

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ES FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

egyesületi titkár.

1914. év, július 1.

XIII. FÜZET.

LIII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évi díj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő

“Patria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közlelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi (16. old.) eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel, 64—96 K, ha az átdolgozást igényel avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 48—64 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 32—48 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség évnegyedenként küldi meg.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvekre s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint amilyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (fűzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetnek meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDŐ. Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti és vadászati altsztek részére. Szerkeszti *Balogh Ernő* m. kir. erdőtanácsos. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 1 évre 4 K.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1914. ÉVI (33.) ÉVFOLYAMA. Ára tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Legcélyszerűbb 2 K 45 f, illetőleg 3 K 45 f előzetes beküldésével rendelni, mely esetben bérmentve szállítatik.

AZ ERDŐŐR vagy **AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK.** Irta: *Bedő Albert*. IX. kiadás, 1912. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: *bölcsházai Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.

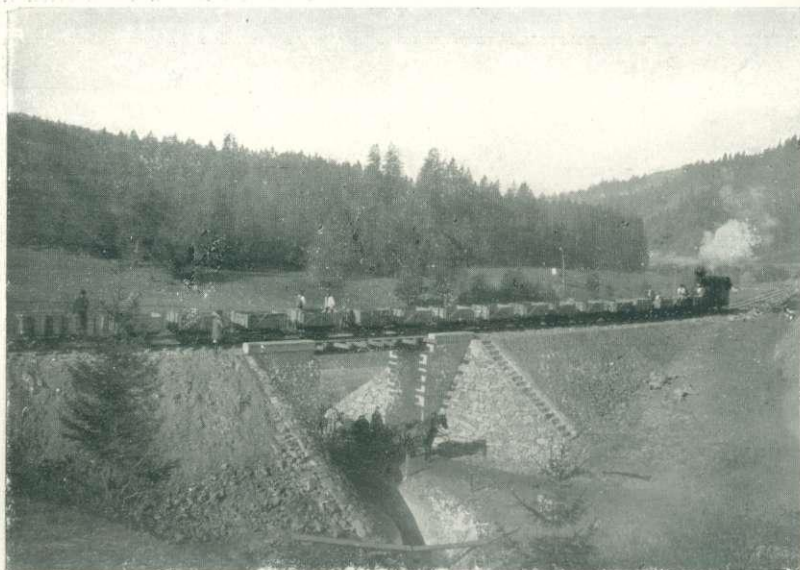
ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos és Mágocsi-Dietz Sándor*. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.

1. kép. Feketegaramvölgyi erdei vasút. Partfalazás Kisgaramon.

2. kép. Föld- és sziklamunka.

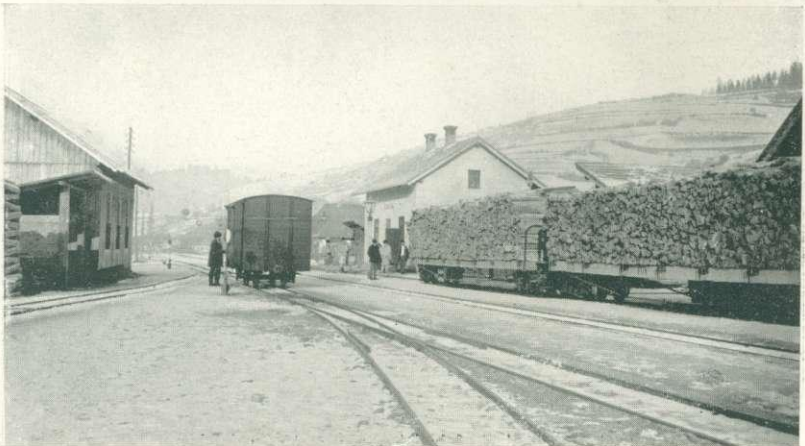
3. kép. Feketegaramvölgyi erdei vasut. Aluljáróval ellátott vasuti hid.

4. kép. 30 m nyílású 'híd' Kisgaramon 'szerelés közben.

5. kép. Sínfektetés.

6. kép. Feketebalog állomás.

7. kép. Pályarészlet.

8. kép. Rönkök felrakása a pusztási rakodón.

1914. JULIUS 1.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LIII. ÉVF.

KÖZLÖNYE

13. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. * Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség es kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. 11. em.

* A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. *

(Telefon: 37-22.)

A feketegaramvölgyi erdei vasutról.

Irta: *Kolossy Imre* m. kir. főerdőmérnök.

A feketegaramvölgyi erdők fekvése és gazdasági viszonyai.

A feketegaramvölgyi erdei vasut gazdasági jelentőségének fejtegetésénél rá kell mutatnom a Feketegaram völgyében levő erdők fontosabb gazdasági adataira. (L. 660. lapon.) A feketegarami 48.900 holdat kitevő kincstári erdőbirtok öt erdőgondnoksági kerületre oszlik és pedig: 1. a cserpataki, 2. a kisgarami, 3. a sziklai, 4. a karámi, 5. a dobrócsi kerületre.

A cserpataki kerület a fővölgy elején betorkoló háromvizi mellékvölgy erdőségeit foglalja magában, s így az erdei vasuttal csak annyiban hozható vonatkozásba, hogy terményeinek feladó állomása részben a feketegaramvölgyi erdei vasuttal kapcsolatosan létesült kisgarami h. é. vasuti állomás.

A kisgarami m. kir. erdőgondnokság a feketegarami völgy ötödik kilométerében betorkoló kővizi völgy erdőségeiből áll. A kővizi völgy felső részében terül el ezenkívül a sziklai m. kir. erdőgondnokság is, amelynek fatermékei ezidőszert csekély mennyiségű tűzifát kivéve, a sziklai üveggyárral kapcsolatosan vannak lekötve, és Gömör vármegyében helyeztetnek el.

Tételezszám	Az erdőgondnokság neve	Terület			Évi hozamterület		Az évi fahozam				
		erdő	egyéb	összesen	főhasználat	előhasználat	főhasználat			előhasználat	összes fő- és előhasználati hozam m ³
							műfa m ³	tüzifa m ³	összes m ³		
k a t. h o l d a k b a n											
1	Dobrócs	12871·5	1020·8	13892·3	97·75	2888·30	29632	3579	33211	3965	37176
2	Kárám	10447·6	1719·3	12166·9	83·14	362·90	25415	4705	30120	3719	33839
3	Szikla	6159·4	589·9	6749·3	39·50	296·40	7067	5136	12203	1422	13625
4	Kisgaram	7432·9	310·7	7743·6	45·55	123·10	14041	1342	15383	5040	20423
5	Cserpatak	7529·0	826·7	8355·7	64·85	201·30	13546	3826	17372	2932	20304
		44440·4	4467·4	48907·8	330·79	3872·00	89701	18588	108289	17078	125367

Ez a kővizi völgy 24 km hosszú és a közeljövőben szintén vasut fog benne épülni, amely a feketegaramvölgyi erdei vasut legjelentékenyebb elágazását képezi.

Az erdei vasut eddig megépült kisgaram-feketebalogi vonala ezidőszerint közvetlenül csak a dobrócsi és karámi erdőgazdálkodásokat érdekli. Ezek erdőtermékeinek szállítását teljes mértékben az erdei vasut van hivatva lebonyolítani.

E két erdőgazdálkodás összes területe 26059·2 kat. hold, amelyből az erdőterület 23319·1 kat. holdat tesz ki.

Ennek az erdőterületnek évi fahozama a főhasználatból 55.000 m³ műfára és 8000 m³ tűzifára, az előhasználatokból 7684 m³ vékonyabb méretű műfára, tűzifára és egyéb gyéritési erdőtermékekre, főösszegeben 62.684 köbméterre van becsülve.

A gazdaság, szállítási viszonyok és értékesítés történeti adatainak vázolója

Hogy már most az erdei vasut erdőgazdasági jelentőségét teljesen kidomborítsam, dióhéjban ismertetnem kell a feketegaramvölgyi erdők gazdaságának rövid történetét és ennek gerinczeképpen az ezen völgyben eddig uralkodott szállítási és értékesítési viszonyokat.

A feketegarami erdők a feljegyzések szerint a múltban is mindig kincstári tulajdont képeztek. Vadregényes ősrendetgeiknek zavartalan csendjében Mátyás király idejében a szarvas és más nagyvad mellett a bölény is nagyszámban tanyázott.

Erdőgazdasági szempontból ezen erdőkre a figyelem csak akkor irányul, amikor az 1500-as években a bányászati őstermelés mellett a kohászati ipar is megerősödik.

Zólyom vármegyében ugyanis az 1400-as években nagybárá Besztercebánya közelében a bányaművekkel kapcsolatosan a jelentéktelenebb mellékvölgyekben kisebb kohók állottak fenn, különösen a réz- és ezüsttermelés céljaira, amelyek ezeknek a mellékvölgyeknek fatermését a közvetlen környezetből rövid időn belül felémésztették, úgy hogy a fahiány 1547. évben már mindenütt érezhető.

Ez évben Hohenwarter prefektus bejárja a garammenti erdőket és megállapítja a többek között, hogy a Feketegaram völgyében igen szép erdők vannak, amelyekből a fát egy Kisgaram

körül építendő gát vizével könnyen lehetne Besztercebányára usztatni.

Ezen bejárásból nyert tapasztalatok alapján 1547-ben a besztercebányai felsőgereb és a feketegaramvölgyi vízi szállítás eszméje egyszerre születik meg és ezt 1560-ban követi a besztercebányai nagy kohóberendezés és az alsógereb létesítése.

Miksa király híres erdőpátensében, amely 1565. évben adatott ki, a kamarai erdőket vizsgáló bizottság megállapítja, hogy a feketegaramvölgyi, kővizi és cserpataki erdők igen szépek. Kővizen és Cserpatakon nagy fahasználatok vannak. Kiemelik a biztosok, hogy Kőviz telep mellett 200 szakasz elkorhadt usztató csatornára akadtak, amelyek helyett ujak építendőek.

1587. évben újból királyi biztosok járnak e vidéken, a feketegarami völgyben, akik az usztatási berendezéseket felette elhanyagolt állapotban találták. Felemlítik, hogy a feketegarami összes gátak igen rossz állapotban vannak.

Ebben az időben a feketegaramvölgyi tűzifa-usztatási berendezéseknek már jelentékeny része megvolt.

A feketegaramvölgyi telepek először 1710-ben irattak össze és az összeírásban 9 telep 100 házzal és 234 kincstári munkás van feljegyezve. 1894. évben e telepek száma 13, 884 házzal és 1663 kincstári munkással.

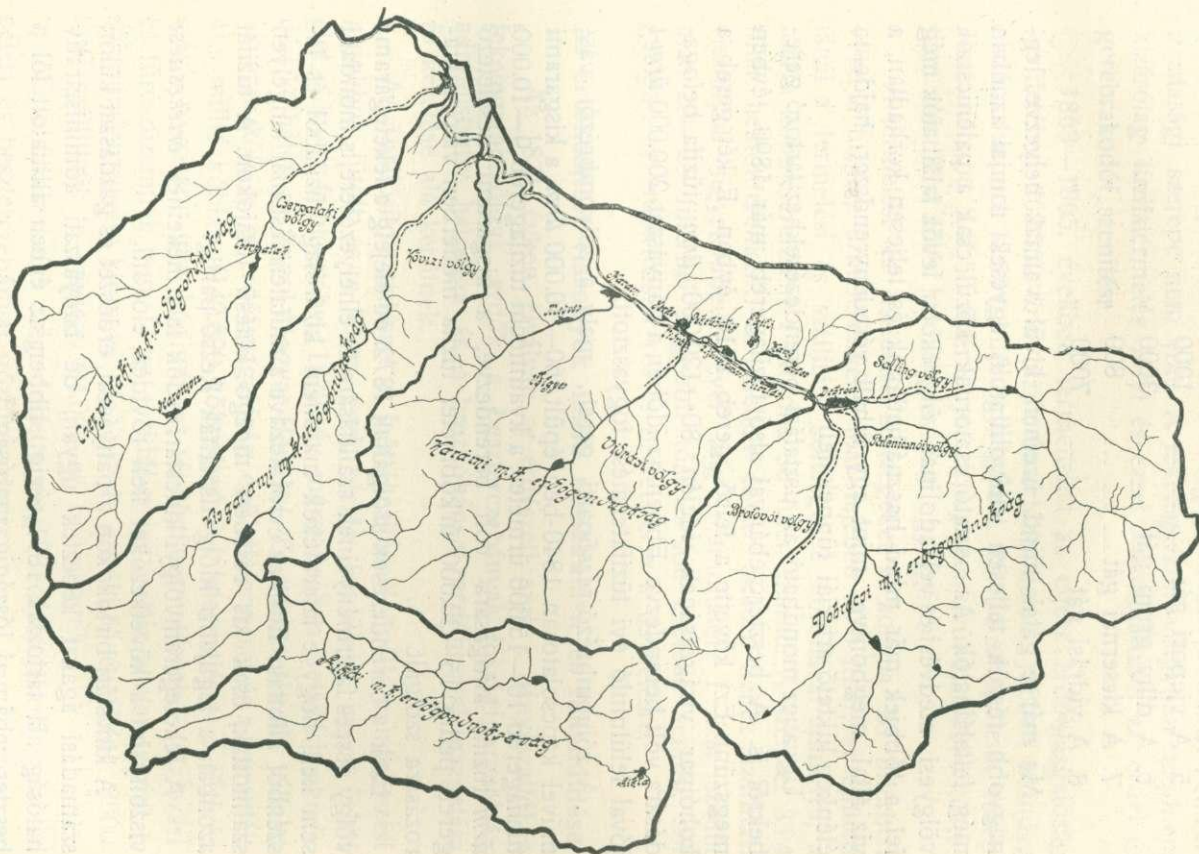
A vízi szállítási rendszer teljes kifejlődése.

A feketegaramvölgyi erdők vízi szállítási berendezése 1807. évben még úgy látszik, hogy csak a jelentékenyebb mellékvölgyekre terjedt ki, s a hátsó részekben levő erdőrengetegek még teljesen érintetlenek voltak, mert az ekkor itt megfordult Duschek főerdőfelügyelő azt tanácsolja, hogy a hátsó érintetlen erdők fatömegének kihasználása céljából okvetlenül szükséges itt is megfelelő számú kisebb usztató gátak építése az usztató csatornák vízzel való táplálása céljából.

Igy alakul ki aztán az a közelmúlt időkig fennállott szállítási berendezés, amely a feketegarami erdők 18 mellékvölgyében 55,3 km hosszú tűzifa-usztató csatornából és 8 vizgyűjtő gátból állott.

E gátak a következők:

1. A sallingvölgyi gát...	16000 m ³ ürtartalommal
2. A palenicsnói gát ...	9500 " " "
3. A rakitovói gát...	3400 " " "

9. ábra. A feketegramvölgyi erdei vasut és jövő kifejlesztésének átnézete.

4. A brótovói gát	---	---	---	3000 m^3	ürtartalommal
5. A vjeperi gát	---	---	---	1000 "	"
6. A dlhy gruni gát	---	---	---	3000 "	"
7. A kicsernai gát	---	---	---	800 "	"
8. A vidrási gát	---	---	---	7000 "	"

Ma már e gátak mind üzemen kívül vannak helyezve, legnagyobb részük teljesen eltávolított, egyesek romjai azonban még feltalálhatók. Az usztató csatornák közül csak a palenicsnói, völgyesi, medvési és velkadolinai völgyekben levők találhatóak még fel, a többiek már mind használhatlanok és teljesen korhadtan, a víz által megbontva, mint egy kihalt véredényrendszer hajdanta élénken lüktető artériái tűnnek fel.

Ugyanez mondható az usztató berendezésekhez tartozó gerebekről is. A besztercebányai alsó tűzifagereb már 1890. évben megszűnt. Ezt követte a felső gereb 1910. évben. E két gereb a kohóipar virágzásának idején 80—120.000 *ü*rm tűzifa befogadására volt berendezve. Ebben az időben a bányászat 200.000 *ü*rm-t jóval felülmúló évi tűzifatermést fogyasztott.

A zólyombrézó-rezsőparti gereb, mely a zólyombrézói vasművel kapcsolatosan 1840-ben épült, 60—70.000 *ü*rm, a kisgarami tűzifagereb 10—15.000 *ü*rméter, a kvatimechi tűzifagereb 9—10.000 *ü*rm tűzifa kifogására volt berendezve, a kisgarami készletezőgereb pedig 15—20.000 *ü*rköbméter tűzifa mederben való raktározására szolgált.

Ezek a berendezések szolgáltak 1872. év elejéig a feketegarami völgy összes faterméneinek szállítására és elhelyezésére, s mondani sem kell, hogy e fatermékek majdnem kizárólag tűzifából és faszénből állottak. Ettől az évtől kezdve a műfatermést már tengelyen szállították, csak kis részben mozgó kötésű tutajokon. A tűzifát azonban a legujabb időig usztatták Rezső-partig.

A feketegaramvölgyi kincstári erdők fatermékeinek értékesítési viszonyaira a következőket kell röviden előadni.

A kincstári birtokokon a bányászat, erdészet és gazdaság külön számadási ágakat képeztek ugyan, de bányászati adminisztratív hatóság alá tartoztak 1871. évig. Ebben az évben állított föl a besztercebányai jószágigazgatóság.

Az 1871. évig az erdészet nagyon alárendelt szerepet játszott

s mint külön ágazatnak semmiféle megnyilvánuló produktív nemzetgazdasági szerepe nem volt. A feketegarami völgyben majdnem kizárólag tüzfatermelés folyt és ezzel kapcsolatosan az erdei és gerebrakodói szénítés.

1863—1865. években termeltetett az egész erdőigazgatóság kerületében 262.552 *ürm* tüzifa és értékesített, jobban mondva elszámoltatott 1 K 59,6 fillér egységárral, 26.674 m^3 épületfa, amely elszámoltatott 3 K 50 fillér egységárral, ezenkívül 1,264.986 hektoliter szén 35,4 fillér hektoliterenkénti egységárral.

A termelési és usztatási költségeket 1 korona 20 fillérben véve, a tüzifára ürméterenkénti tőár fejében 19,6 fillér, az épületi fánál a termelési és szállítási költséget 2 koronával számítva, a tőarra köbméterenként 1 korona 50 fillér marad. A szénnél 35,4 fillér hektoliterenkénti ár mellett és az akkori nehéz szállítási viszonyok figyelembevételével alig maradhatott 1 *ürm* szénfa után 20—25 fillérnél nagyobb tőár és sok esetben semmi, sőt gyakran az erdőkincstár reá is fizetett erre a termelésre.

Az értékesítési viszonyok lassu átalakulása és fellendülése.

Az 1871. évben elválván az erdészeti szak a bányászattól, a feketegaramvölgyi erdők a beszterczebányai jószágigazgatóság adminisztratív hatósága és a breznóbányai erdőhivatal igazgatása és kezelése alá kerülnek.

Az önállósított erdészet a faértékesítésnél önálló rendelkezési jogokhoz jutott és a 70-es évek elején lendületet nyert üzleti élet előnyeit felhasználva, 1872. év márcziusában faeladási szerződést köthetett az Angol-Magyar Bankkal. Ez a fakereskedői vállalat 12 évre köti le az erdőigazgatóság épületfatermését és a garantált $4\frac{1}{2}$ millió köbláb (142.000 köbméter) évi fatermeléssel a tüzi és szénfa rovására tért hódított az épületfatermelésnek, tutajozási és fűrészüzemnek, úgy hogy ez időben az irattár adatai szerint a zólyomvármegyei kincstári és privát erdőkből évenként 3000. tutaj szállítatik le mintegy 84.000 m^3 fatömeeggel.

Ez a fakereskedő cég építette meg a zólyomjánosi, garampéteri és beszterczebányai gőzfűrészeket.

A fahasználat és faértékesítés iránya ezzel meg lett állapítva

és ettől fogva a tűzifatermelés, lágymaszenítés hova-tovább tért vesztett.

1888. év novemberében adatott át a használatnak a rezsőparti gőzfűrészs is.

Az 1881. évben épült fel a Kemény-Gábor-gát 148.000 K költséggel, kiváltképen a kővizi völgy rönkösztatásának érdekében, és egyben a tutajozás előmozdítása végett.

A fenyőépületfa- és tűzifaáraknak a multban való alakulására vonatkozólag az eredeti adás-vételi szerződések és árjegyzékek alapján két táblázatos kimutatást állítottam össze. (L. 668—670. l.)

Az erdőigazgatóság felső kerületének, különösen pedig a Feketegaram völgyének fenyőtűzifa-fogyasztója 1904. év végéig majdnem kizárólag a zólyombrézói vasgyár, jelesen ennek zólyombrézói, kvatimechi és kisgarami művei voltak.

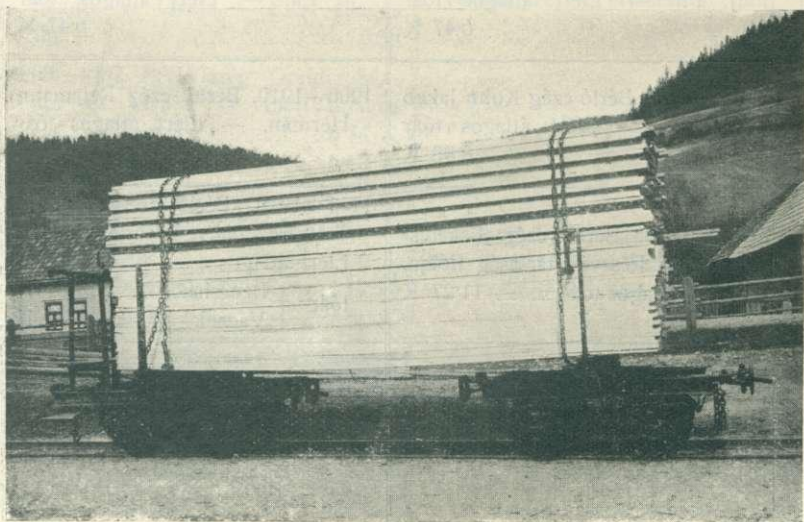
Feljegyzéseink szerint a zólyombrézói gereben a 90-es években átlagosan 60.000 ürméter tűzifa lett kifogva és raktározva, amelyből 16.000 ürmétert tett ki a kemény tűzifa és 44.000 ürmétert a lágú, illetve fenyőtűzifa. Ezen utóbbinak mintegy 50%-a, vagyis mintegy 22.000 ürméter vehető feketegaramvölgyi eredetűnek. A kisgarami gerebet 12—15.000 ürméter befogadó képességgel nagyobbára a kővizi és cserpataki völgyek látták el.

Miként a tűzifaárak fenti kimutatásából látható, a vasgyár részére eszközölt tűzifaosztás 1876—1881. években jövedelmet nem biztosított a kincstári erdészeti ágazatnak, minekutána a gereben kirakott fa kedvezményes eladási árát az üzemi költségek az utolsó fillérig felemésztették, de sőt vis major eseteiben határozottan még tetemes ráfizetéssel is jártak. Így hát nem lehet csodálni azt, hogy az erdészet a vasgyári kedvezményes tűzifaárak ellen állandóan küzdött és ezek megszüntetését az 1901. évben el is érte.

Ettől az évtől kezdve már csak az általános kincstári bányászati kedvezményes árak állanak fenn a rezsőparti gerebi tűzifára nézve és ez a kedvezmény a magáneladással szemben 10%. A vasgyár a faárak rohamos emelkedése folytán üzemét kőszén- és kokszfűtésre alakítja át s így 1905. évben történik először, hogy az 1905—1908. évi tűzifatermés a zólyombrézó-rezsőparti tűzifagereben nyilvános árverésen a hermaneczi papir- és cellulózegyárnak adatik el 3 korona 30 fillér ürméterenkénti áron.

10. kép. Mozdonyzin és viztorony.

11. kép. Truck-pár szelvényáruval.

kerületében 1872—1913. években elért fenyőépületes tőárakról.

III. A dobrócsi és karámi erdő-gondnokságban	Értékesítési mód
1872—1875. Bérlő cég az Angol-Magyar Bank. — Elért átlagos tőár 5·90 K	Eladás tővön, rakodókra történt kiszállítás után való méretezés szerinti felszámítással
1875—1884. Bérlő cég Milch Israel, Milch Dávid és Kohn Jakab. — Elért átlagos tőár 5·47 K	Ugyanaz
1885—1894. Bérlő cég Milch Israel, Milch Dávid és Kohn Jakab. — Elért átlagos tőár 5·65 K	Ugyanaz
1895—1897. Bérlő cég Milch Dávid és Kohn Jakab. — Elért átlagos tőár 5·87 K	I. és II.-nél házi kezelés mellett való kihasználás. — Erdei rakodókön való eladás. — III.-nál terület-szerinti eladás
1898—1902. Bérlő cég br. Popper Sándor, az utolsó évben Greiner Sándor és Gyula. — Elért átlagos tőár— 6·39	Terület szerinti értékesítési mód
1903—1907. Bérlő cég Greiner Sándor és Gyula. — Elért átlagos tőár: { Dobrócs 6·34 K { Karám... .. 5·56 K	Ugyanaz
1908—1912. Bérlő cég Dickmann Testvérek és Braun Zsigmond. — Elért átlagos tőár: { Dobrócs 11·53 { Karám 11·60	I. csoport terület szerint. — II. és III. csoport, házi kezelés mellett rakodókön való eladás
1913—1915. Bérlő cég Dickmann Testvérek és Braun Zsigmond fa-kereskedelmi társaság. — Elért átlagos tőár: { Dobrócs ... 14·94 K { Karám 15·05 K	

Kimutatás a fenyőtüzifa ürm³-kenti egységáraitól.

Tételszám	Az egységár érvényességének ideje		A fenyőtüzifa								A kincstári vasgyárak részére átadott fa-tóárá	Megjegyzés		
			t ó á r a				raktári ára							
	-tól		-ig		ü r m ³ - k e n t									
					magán-eladás		kincstári bányászat		magán-eladásnál	kincstári bányászat részére			kincstári vasgyári művek részére	
					I.	II.	I.	II.						
távolsági osztály								k o r o n a						
1	1876	—	1·00	0·77	0·70	0·52	3·20	2·64	2·00	∅	<p>1876—1900. években a fenyőtüzifa termelési és usztatási költségét ürm³-ként 2·00 K-ban vehetjük fel átlagosan, folytatólag 1900—1904. évig 2·20 K-ban, 1905—1908. évig 2·40 K-ban, 1909—1913. évig 2·60 K-ban</p> <p>Ezen évtől kezdve nincs külön vasgyári ár. Négy értékosztály szerint van megállapítva a tóár</p>			
2	1877	—	0·80	0·60	0·68	0·50	3·04	2·64	2·00	∅				
3	1878	1879	0·72	0·54	0·62	0·46	2·56	2·48	2·00	∅				
4	1880	1881	0·72	0·54	0·62	0·46	2·18	2·10	2·00	∅				
5	1882	1883	0·72	0·54	0·62	0·46	2·18 2·40	2·10	2·06	0·06				
6	1884	1888	0·72	0·54	0·62	0·46	2·40	2·16	2·16	0·16				
7	1889	—	0·72	0·54	0·64	0·48	3·00	2·34	2·16	0·16				
8	1890	1895	0·72	0·54	0·64	0·48	2·70	2·34	2·16	0·16				
9	1896	1900	0·72	0·54	0·64	0·48	2·70	2·34	2·20	0·20				
10	1901	—	0·79	0·60	0·71	0·53	2·97	2·60	2·60	0·40				
11	1902	1904	0·90 0·75	0·55 0·35	—	—	3·00	2·60	2·60	0·40				
12	1905	1906	0·90 0·75	0·55 0·35	—	—	3·00	2·65	2·65	0·25				
13	1907	apr. 1.-ig az év végeig	1·00	0·65	—	—	3·30	3·00	3·00	0·60				
13	1907		0·85	0·45	—	—	3·60	3·24	3·24	0·84				
14	1908	—	1·00 0·85	0·65 0·45	—	—	4·00	3·60	3·60	1·20				
15	1909	1910	1·50 1·30	1·00 0·70	—	—	4·00	—	3·60	1·20				
16	1911	1912	1·50 1·30	1·00 0·70	—	—	4·60	—	4·14	1·54				
17	1913	—	1·50 1·30	1·00 0·70	—	—	4·60	—	4·14	1·54				
18	1914	—	1·50 1·30	1·00 0·70	—	—	5·00	—	4·50	1·90				

A legutóbb árverés útján elért tűzifaárak a következők:

1911. évben a karámi fa eladatik az erdei rakodón ürméterenként 5 K 35 f-rel, amelyből 2 K 95 f termelési és usztatási költséget levonva marad tőárra 2 K 40 f.

Ugyancsak ezen erdőgondnokság fenyőtűzifája a kisgarami gerebi rakodón 5 K 70 f-ért kél el s itt 2 K 50 f költséget levonva, tőárra 3 K 20 fillér esik.

A dobrócsi fenyőtűzifa ugyancsak 1911. évben az erdei rakodókon ürméterenként 5 K 61 f-rel kél el és ebből 1 K 44 f termelési és egyéb költséget levonva, 4 K 17 fillér jut a tőárra.

A dobrócsi válogatott fenyőtűzifát, az ugynevezett bodnárfaát ürméterenként 6 K 87 f-nyi áron veszik meg, amelyből ürméterenként 1 K 54 f-t levonva, a tőárra 5 K 33 f jut.

1912. évben a karámi erdei rakodókon a fenyőtűzifa árverésénél 5 K 35 f egységárat értünk el, s 2 K 50 f költség levonásával tőárra 2 K 85 f esik.

1913. évben a kisgarami rakodón az eladási ár ürméterenként 6·53 K, amelyből tőárra 3·27 K marad.

A feketebalogi állomáson levő rakodón a fenyőtűzifa eladási ára 5·53 K, 2·65 K tőárral, a dobrócsi rakodón pedig az eladási ár 5·24 K, amelyből tőárra 2·78 K esik.

A fenyőtűzifa 1911—1913. évi átlagos tőára a fenti esetekből levezetve, a bodnárfaat kis tömegénél fogva nem számítva, átlagosan eléri a 3 K-t.

Hogy a feketegarami erdők gazdasági termékeinek értékesítési eredményeit kimeritsem, még fel kell sorolnom a gyéritésekből származó fenyőtermékeket.

Ezek:

1. Karók 1·6—3·00 *m* hosszúsággal, 3·5—9 *cm* alsó átmérővel és 2·1—13·00 *m*³-ig terjedő 1000 darabonkénti köbtartalommal.
2. Léczek 6 *m* és ezen felüli hosszúsággal, 5—8 *cm* alsó átmérővel és 100 darabonként mintegy 1·9 *m*³ tartalommal.
3. Rudak 12 *cm*-ig terjedő középátmérővel és 100 *fm*-ként mintegy 0·9 *m*³ köbtartalommal.
4. Ezenkívül a vékony gyéritési fenyőműfa 12 *cm* középátmérőn felül.

1911—1913. években e termékeknel a következő tömörkőb-méterenkénti tőárak érettek el:

1. Karóknál	3:30—5:50 K
2. Léczeknél	0:80—5:04 „
3. Rudaknál	6:90—9:90 „
4. Vékony műfánál	8:98—9:44 „

A feketegaramvölgyi vasut építése.

Ezen erdőgazdasági adatok ismertetése után áttérek a feketegaramvölgyi erdei vasut ismertetésére.

A vasut eszméje 1898. évben vetődött fel, amikor is az erdőigazgatóság javaslatára a földmivvelésügyi miniszter elrendelte, hogy a vasut létesítésének ügyében 1901. évben kimerítő tanulmány terjesztessék fel.

Az erdőigazgatóság a kívánt kimerítő tanulmányt 1901. évben fel is terjesztette. A traszirozási munkálatok az olaszkaai csatlakozással kapcsolatos variánsra még 1901. évben elkészültek.

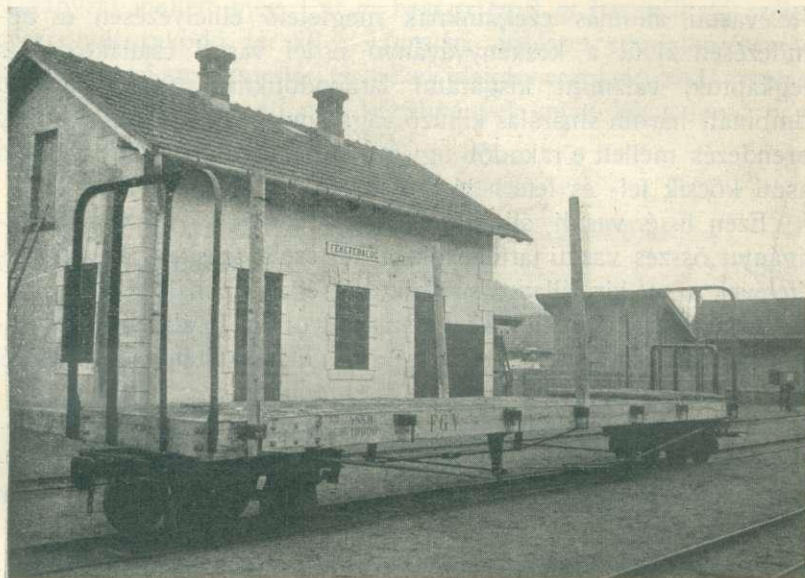
1903. évben a vasutépítés ügye, újból felszínre került és pedig azon variáns alapján, amely szerint a vasut csatlakozó állomása a m. kir. államvasutak zólyombrézói állomásán lett volna elhelyezendő. Minekutána ezen variáns teljesen új traszirozást igényelt, ennek munkálata 1904. évben végeztetett el. Megjegyzendő, hogy ugyanekkor a rendkívüli nehéz terep és egyéb helyszini viszonyok között levő vasutvonalra a csatlakozás és a fővölgyi vonalvezetés szempontjából még nyolcz más variáns is tüzetes tanulmány tárgyát képezte.

Az a variáns, amely végezetül elfogadtatott és amelyre a közigazgatási engedélyező eljárás kéretett, mint korlátolt közforgalmu vasut a zólyombrézói Máv. állomáson tervezett csatlakozó állomásból indult volna ki, és a meglevő zólyombrézó-kisgarami keskenyvágányu gőzüzemű vasgyári vasut 4.5 km-es pályatestének felhasználásával vezetett volna Kisgaramra, innen tovább a Feketegaram folyót áthidalva, a fővölgyön felfelé Feketebalogra.

A vasut építése 1908. évi április hóban vette kezdetét és az év végéig teljesen elkészült, úgy hogy 1909. évi január hó 8-án műtanrendőri bejárását teljes sikerrel meg lehetett tartani.

Az építési munkálatok legnagyobb része vállalatban *Nagy Izsó és Radó László* vasutépítő vállalkozó cég által végeztetett el.

Még el sem készült teljesen az erdei vasut, az erdőigazgatóság a csatlakozó állomás létesítése szempontjából tarthatatlan helyzetbe sodortatott; ugyanis a m. kir. államvasutak 1909. évben áthelyezték a zólyombrézói vasgyár fejlődésére való tekintettel a zólyombrézói Máv. állomást, és ezzel leküzdhetetlen akadályt gördítettek az

12. kép. Tüzifaszállítókoci.

elé, hogy az erdészet ezen új állomáson létesítse csatlakozó be-
rendezéseit.

Ugyanis az új állomás olyan terepviszonyok között levő helyen épült, ahol a keskenyvágányu erdei vasut csatlakozása kétszázötvenezer korona befektetést igényelt s mindemellett térszűke miatt további fejlődésre teljesen alkalmatlan lett volna. Kiváltképen lehetetlen lett volna tutajrakodó parttal való kapcsolatba hozása.

Előállott ezek után az a helyzet, hogy a feketegaramvölgyi erdei vasut már megépült, de nem volt csatlakozása: ezt a furcsa

helyzetet az erdőigazgatóság úgy oldotta meg, hogy tárgyalásokat indított a zólyombrézó-breznóbánya-tiszolczi h. é. vasut részvénytársasággal a kisgarami szélesvágányu szárnyvonal és egy Kisgaramon létesítendő szélesvágányu állomás építése ügyében. Ez a h. é. szárnyvonal még 1910. évben megépült és annak építéséhez a kincstári erdészet a feketegarami erdei vasut céljaira engedélyezett összegből törzsrészvények ellenében 225.000 K-val járult hozzá.

E 225.000 korona hozzájárulási összeg fejében a kisgarami h. é. vasuti állomás céljainknak megfelelő elhelyezésén és berendezésén kívül a keskenyvágányu erdei vasuti csatlakozást is megkaptuk, valamint kisgarami farakodónknak 400 *fm* hosszú kombinált három sinszálás kihuzó vágánnyal való ellátását, amely berendezés mellett e rakodón úgy a széles-, mint a keskenyvágányu vasuti kocsik fel- és leterhelése lehetővé van téve.

Ezen h. é. vasuti állomáson úgy a keskeny-, mint a szélesvágányu összes vasuti tartozékok, a két szélső keskeny vágány kivételével, a m. kir. államvasutak kezelésében vannak.

Ezen a szárnyvonalon Kisgaram-Zólyombrézó átmenet a körülbelül 4,5 *km* szállítási távolságra a szállítási díjtétel teljes és fél kocsirakományoknál 100 *kg*-ként 5 és 4 fillér.

Ha e tarifális egységárákat a Máv. egységárákkal összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy a 4,5 *km* távolságnak megfelelő 5 és 4 fillérral szemben a Máv. díjtétele 11 és 10 fillér. A díjtétel tehát nagyon kedvező.

A szerződés szerint a szárnyvonalon 2000 vasuti kocsi szállítása garantáltatott s az elmaradt vasuti kocsik után 3 K fizetendő a zólyombrézó-breznóbánya-tiszolczi h. é. vasuti részvénytársaságnak. E kötelezettség 5% mellett a h. é. vasut egész engedélyezési időtartamából fennálló 70 évre 116.056 K tőkének felel meg.

Különösen előnyös a csatlakozó állomásnak ily módon való megoldása a kisgarami mintegy 5 holdas kincstári farakodónak vasutal való hozzáférhetővé tétele miatt is, mert mint fentebb említettem, e rakodót 400 *m* hosszú három sinszálás vágány szeli át, amelyen úgy a szélesvágányu, mint a keskenyvágányu kocsik közlekedhetnek, s amelyeken a szélesvágányu kocsik kiállítását a Máv. díjmentesen eszközli.

Az állomási keskeny vágányok egyike, az ugynevezett átrakodó

vágány emelt pályatestű. E vágányról a keskenyvágányu vasuti kocsik terhe a szélesvágányu vasuti kocsikra könnyen rakható át.

E keskeny vágány a szomszédságában levő széles vágányok pályaszintje fölé 65 centiméterrel emelkedik ki, úgy hogy a rajta levő keskenyvágányu kocsik plateauja a szélesvágányu kocsik plateaujával egy szintbe esik.

A kisgarami csatlakozó állomáson közvetlenül a keskeny vágányzat mellett még 150 *m* hosszú és 8 *m* használható szélességű nyílt rakodó tér áll a kincstári erdészet rendelkezésére és lehetővé teszi azon kincstári termékek ideiglenes raktározását, amelyek kocsihány vagy egyéb más körülmények miatt közvetlenül nagy vasuti kocsikra át nem rakhatók.

E kisgarami csatlakozás összes terhei:

1. Hozzájárulás az építési tőkéhez	225.000 K,	
ennek 5%-os kamata	11.250 K.
2. 1500 vasuti kocsi szelvényáru szállítása à 5 K		7.500 "
3. 500 vasuti kocsi gömbölyüfa és tűzifa szállítása à 4 K	2.000 "
4. A kisgarami mozdonyoszín, áru- és pályafentartási raktár építési költségének 13.234 koronának 5%-os kamata	661 "

Összesen: 21.411 K.

Ebből esik 20.000 tonna, vagyis mintegy 40.000 *m*³ faforgalom mellett 1 *m*³ fára 0.53 korona. Megjegyzem azonban, hogy a csatlakozó állomás e költségei már azon forgalomban megtérülnek, amelyet a kisgarami és cserpataki erdőgondnokságok tüzi- és gyéritési fatermékei nyújtanak.

A vasut műszaki és üzemi adatai.

A feketegaramvölgyi erdei vasut üzemi hossza a feketebalogi állomásig 10.76 *km*. Vágányszélessége 0.76 *m*. Sinjei 12 *kg* folyóméterenkénti súlyu, 8 *m* hosszú és 8 *cm* szelvénymagasságu aczélsínek, szárnyas hevederekkel.

Tölgytalpfái 1.40 *m* hosszúságuak 14 *cm* felső, 18 *cm* alsó lapszélességgel és 14 *cm* metszetmagassággal.

A kavicságy felső szélessége 1·80 *m*, magassága 20 *cm*.
Az alépitmény szelvény szélessége 2·60 *m*.

A talpfák távolsága 65 *cm*, az ütközéseknél 40 *cm*. Az ütközés lengő.

Legnagyobb esés a teherszállítás irányában Kisgaram-Feketebalog 13⁰/₀₀, Feketebalog-Dobrócs között 22⁰/₀₀. A pályán ellenesés nincsen. Legkisebb sugár 60 *m*.

A pálya irány- és lejtviszonyai különben a következők:

A	60	<i>m</i> -es	ivek	összes	hossza	---	---	---	---	887·64	<i>m</i>	
A	70	"	"	"	"	---	---	---	---	177·27	"	
A	75	"	"	"	"	---	---	---	---	24·08	"	
A	80	"	"	"	"	---	---	---	---	436·61	"	
A	90	"	"	"	"	---	---	---	---	123·80	"	
A	100	"	"	"	"	---	---	---	---	1127·94	"	
A	120	"	"	"	"	---	---	---	---	190·15	"	
A	125	"	"	"	"	---	---	---	---	61·52	"	
A	130	"	"	"	"	---	---	---	---	99·84	"	
A	140	"	"	"	"	---	---	---	---	29·42	"	
A	150	"	"	"	"	---	---	---	---	372·72	"	
A	170	"	"	"	"	---	---	---	---	98·84	"	
A	180	"	"	"	"	---	---	---	---	25·04	"	
A	200	"	"	"	"	---	---	---	---	240·27	"	
A	220	"	"	"	"	---	---	---	---	53·89	"	
A	300	"	"	"	"	---	---	---	---	269·60	"	
A	400	"	"	"	"	---	---	---	---	22·87	"	
A	500	"	"	"	"	---	---	---	---	101·95	"	
A	600	"	"	"	"	---	---	---	---	74·63	"	
Az	1000	"	"	"	"	---	---	---	---	170·52	"	
										Összesen	4588·50	<i>m</i>

Tehát a pályának több mint egy harmada fekszik ivenkben, amely körülmény a nagy terepnehézségek egyik legfőbb imertető jele.

Vízszintesben fekszik	---	---	---	---	4.117·72	<i>m</i>	
1— 4 ⁰ / ₀₀ -es emelkedésben	---	---	---	---	872·16	"	
5— 9 ⁰ / ₀₀ -es	"	---	---	---	2.665·33	"	
10—13 ⁰ / ₀₀ -es	"	---	---	---	3.179·00	"	
					Összesen	10.834·21	<i>m</i>

A pálya átlagos emelkedése Kisgaram-Feketebalog között $\frac{528\cdot91 - 474\cdot00}{10\cdot824} = 5\cdot1^0/_{00}$. Szinte hihetetlennek látszik, hogy a Garam folyó e felső zónájában az átlagos esés csak 5·1⁰/₀₀ akkor, amikor

Besztercebányán 6—8°/00 közt váltakozik. Ezt a völgy erős görbületei okozzák. Az egyik 60 *m* sugaru görbület pl. majdnem teljesen félkörös.

E görbületek kiküszöbölésével az ideális légvonal Kisgaram és Feketebalog között a 10·76 *km* pályahosszal szemben alig 8·5 *km*.

A feketegarami völgy erős kanyarodásai állottak utjában annak, hogy a vasut nem széles vágánnyal épült ki. A hozzávetőleges tanulmányok szerint a vasut építési költsége széles vágánnyal való kiépítés mellett a két millió koronát, vagyis a felmerült költségek kétszeresét meghaladta volna, ezt pedig terményeink szállítása meg nem bírhatta.

A vasut építési költségei.

A feketegaramvölgyi erdei vasutnak és tartozékainak építési költségei a Kisgaramtól Feketebalogig terjedő 10·83 *km* hosszú vonalat illetőleg 769.443 K 61 f-t, felszerelési és berendezési tárgyai 22.172 K 15 f-t, járműveinek beszerzési költségei pedig 129.028 K 53 f-t tesznek ki.

A költségek czimenként való megoszlására nézve az alábbi kimutatás nyujt tájékozást.

I. Általános kiadások, kisajátítás, műszaki költségek, felügyeleti költségek ... 188989·24 K *km*-ként 17499 korona.

II. Alépitmény összes munkái és utépitmények ... 354679·32 K „ 32840 korona.

III. Felépitményi munka és anyag ... 158995·04 K „ 14722 „

IV. Magasépitmények ... 54914·36 K „ 5085 „

V. Pályajelzés, beosztás és elhatárolás ... 11865·65 K „ 1099 „

VI. Felszerelési, berendezési tárgyak, eszközök, állomási kocsihídmérleg, üzleti távbeszélő ... 22172·15 K „ 2053 „

VII. Forgalmi eszközök ... 129028·53 K „ 11947 „

Összesen: 920644·29 K.

VIII. Ezenkívül az erdei vasut költségeinek keretében fizette-
tett ki a károlytelep-kisgarami szárnyvonal és kisgarami h. é.
vasuti állomás 225.000 koronát kitevő költsége is.

A vasut üzemi és forgalmi adatai.

A feketegaramvölgyi erdei vasut üzemi és forgalmi adatait a
következő kimutatások tüntetik fel.

A feketegaramvölgyi erdei vasut 1911., 1912. és 1913. évi üzleti eredménye.

I. Kiadások.

Tetelszám	A kiadás czime	Az üzemi év			Átla- gosan	Megjegyzés
		1911.	1912.	1913.		
		k o r o n a				
1.	Személyi kiadások...	9236·39	11183·31	10464·41	10294·37	1 km-re esik átlag: 1052 K
2.	Pályafentartás ...	11878·18	11227·72	10981·16	11362·66	
3.	Forgalmi eszközök fentartása ...	1724·16	2427·83	4453·67	2868·55	
4.	Anyagok és leltári tárgyak beszerzése	10763·16	8190·21	11944·96	10299·44	
5.	Irodai kiadások ...	57·00	491·97	194·30	247·76	
6.	Vegyés kiadások ...	248·51	429·99	98·36	258·95	
	Összes kiadások ...	33907·40	33951·03	38136·86	35331·73	
	A kiadásból esik 100 bruttó t/km-re ...	9·31	7·75	8·47	8·51	

(Kimutatások folytatását lásd 679. és 680. lapon.)

Szállítási díjak.

A szállítási díjtételek az 1911—1913. években a feketegarami
fakereskedő céggel szemben szerződéssel voltak megállapítva, és
pedig: tonnánkénti vitelbér 4 korona, ezenkívül az 5⁰/₀-os szállítási
adó és egyéb előírásos illetékek.

Ebből azonban levonattott a zólyombrézó-kisgarami peage-ra
50 fillér, maradt tonnánként az egész vonalhosszra 3·50 korona,

II. Bevételek a szállításokból.

Tételszám	A szállított áru és termék				Szállítási díj t-ként		Bevétel				Megjegyzés
	megnevezése	mennyisége					összesen		100 bruttó f/m-ként		
		m ³	ürm ³	kg	t	K			f	K	
<i>1911. évben.</i>											
1	Fűrészáru ...	31358	—	15678980	15678·98	3	50	54876	43	—	*) m ³ -ként Különböző helyekről
2	Gömbölyüfa	474·2	—	237110	237·11	*)	80	379	38	—	
3	Hulladék fűrészáru és tűzifa ...	—	4841	2004881	2004·88	3	17	6355	47	—	
4	Tűzifa ...	—	3130·5	1126981	1126·98	—	—	2332	85	—	
5	Zsindely, élelmi czikk	—	—	69040	69·44	1	60	111	10	—	
	Összesen ...			19117392	19117·39	—	—	64055	23	17	59
<i>1912. évben.</i>											
1	Fűrészáru ...	32856	—	16428008	16428·00	3	50	57504	94	—	Az utolsó évi hanyatlás onnan van, hogy az 1913. évi rossz értékelési viszonyok folytán mintegy 500 vasuti kocsi szelvényáru nem lévén értékesíthető, a zöltyomjános fűrész rakodóján maradt
2	Tűzifa ...	—	4378	3713970	3713·97	2	70	10027	70	—	
3	Fűrészáru, hasábfá és zsindely	390	277	249840	249·84	3	17	815	51	—	
4	Bodnárfa ...	—	168	29320	29·32	3	17	92	94	—	
5	Gyérítési anyag, élelmi czikk	1566	—	1113038	1113·04	1	60	1780	86	—	
	Összesen ...	—	—	21534176	21534·17	—	—	70221	95	16	04
<i>1913. évben.</i>											
1	Épületfa ...	335·6	—	167830	167·83	—	83	140	08	—	Az utolsó évi hanyatlás onnan van, hogy az 1913. évi rossz értékelési viszonyok folytán mintegy 500 vasuti kocsi szelvényáru nem lévén értékesíthető, a zöltyomjános fűrész rakodóján maradt
2	Fűrészáru ...	29031·04	—	14515530	14515·53	3	50	50140	99	—	
3	Széideszka ...	700·9	—	350460	350·46	3	50	1224	39	—	
4	Bányafa ...	1444·6	—	722310	722·31	3	50	2528	09	—	
5	Hulladékfa	6155·5	—	3077780	3077·78	3	50	10662	28	—	
6	Zsindely ...	—	—	23930	23·93	2	19	52	40	—	
7	Tűzifa ...	—	3210	1215390	1215·39	2	22	2795	40	—	
8	Szőlőkaró ...	—	21750 drb.	158180	158·18	1	60	253	09	—	
9	Gyérítési anyag ...	1292·61	—	606740	606·74	1	60	970	78	—	
10	Élelmi czikk	—	—	86320	86·32	1	60	138	12	—	
	Összesen ...	—	—	20924470	20924·47	—	—	68906	52	15	31
	A három év átlaga ...					—	—	67729	90	—	

Kimutatás az 1913. évben felhasznált tüzelő-, kenő-, tisztító- és egyéb anyagokról

Tételezszám	A felhasznált anyag					
	megnevezése	Bükk-	Fenyő-	Súly	Érték	
		tüzifa	m ³	kg	K	f
1	Tüzifa	—	50	—	230	—
2	Kőszén	—	—	111122	3411	44
3	Gépolaj	—	—	454	189	68
4	Hengerolaj	—	—	265·5	185	76
5	Kocsiolaj	—	—	289·7	55	74
6	Kőolaj	—	—	272	109	24
7	Repczeolaj	—	—	65·5	28	72
8	Faggyu	—	—	13·0	18	85
9	Kócz	—	—	106·55	122	53

Forgalmi kimutatás az 1911., 1912. és 1913. évek szállításairól.

Az üzemi év	A megtett ut			A használt járművek összsúlya		A szállított áru súlya	Bruttó súly összesen	Mozdony	Személy-	Teher-	Bruttó tonna
	áruszállításnál	kavicsolásnál	összesen	áruszállítás	kavicsolásnál és áruszállításnál anyaggal együtt						
									kilométer	tonnában	
1911	7052·4	2648·5	9701·9	8649·08	3783·00	19117·39	31649·47	9701·9	5660	227101	364135·5
1912	7666·2	926·2	8592·4	10947·75	1323·00	21534·17	33804·92	8592·4	6260	245647	437896·8
1913	7076·1	1254·9	8331·0	11894·58	1779·00	20924·48	34098·06	8331·0	9420	261722	449927·15

illetőleg tömörköbméterenként 1 K 75 f, ezenkívül 5%-os szállítási adó és egyéb illetékek fizetésének kötelezettsége.

Egy tömörköbméter tutaj- és egyéb gömbölyűfa díjtétele tonnánként az egész vonalhosszra 3 K 33 f, vagyis köbméterenként 1 K 66 f és 5% szállítási adó és egyéb illetékek.

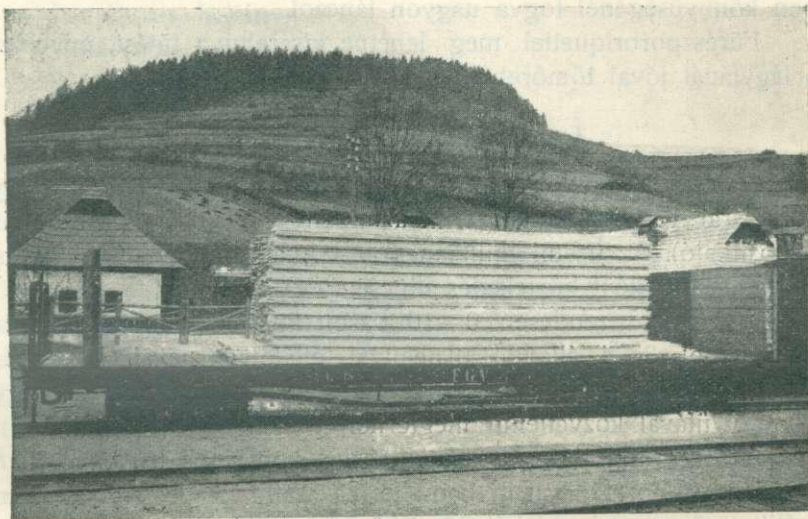
A fenyőtüzifaszállítás tonnánkénti díjtétele 2 K 70 f vagyis

ürköbméterenként 1·00 korona és 5°/_o szállítási adó és egyéb illetékek.

1914. évi január hó 1-től a szállítási díjtétel a szerződött fa-kereskedő céggel szemben

tonnánként az egész vonalhosszra 2 korona, ezenkívül 5°/_o szállítási adó és egyéb előírtas illetékek fizetése.

Az áruk vasuti kocsikba rakását, illetőleg az átrakását a cégek saját költségükön teljesítik.

13. kép. Diamant-rendszerű vasúti kocsi.

Üzemi anyagok.

A megtett ut 1 *km*-re után felhasználunk 13·33 *kg* kőszent, 54 *gr* gépolajat, 31 *gr* hengerolajat és évenként és kocsitengelyenként átlagosan 3·5 *kg* kocsikenőolajat.

A kőszennel való fűtés *km*-ként kerül $13\cdot33 \times 3\cdot07 = 40\cdot9$ f-be

Ezzel szemben a fafűtés bükkhasábfával *km*-ként 0·0567 *ü*rm bükk tüzfaszükséglet mellett:

1 <i>ü</i> rm bükküzifa ára	-----	6·00 K
Ugyanannak leszállítása a fatartóba a mozdonyhoz	---	0·50 K
Felvágása pedig	---	1·00 K
Együtt	---	7·50 K

1 *km* uthoz szükséges bükkhasábfa fűtőanyag kerükltsége tehát 43·5 fillér, vagyis a karvini kőszénnel szemben 2·6 f el több.

E különbség évi 8331 *km* mozdonyjáratot véve 216·600 K-át tesz ki.

E körülmény folytán a fafűtést már 1912. évben kiküszöböltük. De ki kellett küszöbölnünk azért is, mert a feketegarami völgyben elegendő bükkfa nincsen, fenyőfával pedig mozdonyainkat fűteni nem lehet, mivel ez nagy lángot ad és a tüszekrényben könnyűségénél fogva nagyon tánczol.

Fűrészporbriquettel meg lehetne kísérlni a fűtést, mivel ez a lágjánál jóval tömörebb anyag.

A vonatjáratok és terhelés.

A feketegaramvölgyi erdei vasuton naponta átlagosan egy vonatjárat van (szükség szerint azonban két, három vonatjárat is biztosítható). Az üzemi munkanapok száma mintegy 290. Ünnepes vasárnaponként közlekedés nincsen.

Egy vonat rendszeren 9—10 vasuti kocsiból van összeállítva, amelyekből 3—4 állandó plateauval ellátott truckalzat (vagyis kettős truck), 5—6 pedig egyszerű truckpár fűrészáruval vagy gömbölyűfával közvetlenül megterhelve.

Az ily módon egy vasuti kocsivá kombinált truckpár 10 *t*, vagyis egy normál vasuti kocsi terhet szállít. Az egy vonat által szállított összes teher tehát 90—100 *t*-t tesz ki.

A vasut forgalmi eszközei. Mozdonyok, kocsipárok.

A feketegaramvölgyi erdei vasut forgalmi eszközei a következők:

1 darab 60 *HP* teljesítményű háromcsatlós szertartányos gőzmozdony 12·9 *t* szolgálatkész súlylyal, 250 *mm* hengerátmérővel, 300 *mm* dugattyu lökettel, 640 *mm* kerékátmérővel, 12 *atm* gőznyomással, összesen 24·5 *m*² fűtőfelülettel, legnagyobb vonóerő 2060 *kg*.

1 darab 50 *HP* teljesítményű háromcsatlós gőzmozdony 11·25 *t* szolgálatkész súlylyal, 220 *mm* hengerátmérővel, 300 *mm* dugattyulökettel. A hatályos gőzfeszély 12 *atm*, 600 *mm* kerékátmérővel, összesen 19·6 *m*² fűtőfelülettel. Legnagyobb vonóerő 1580 *kg*.

- 17 fékes és 17 féknélküli truck,
- 2 fedett teherkocsi,
- 3 III. osztályu személykocsi,
- 2 Diamont-rendszerű teherkocsi,
- 2 billenő kavicsoló kocsi,
- 8 leszedhető kocsikeret,
- 1 kis plateau kocsi, pályafentartáshoz,
- 1 kézi hajtány,
- 1 mótoros hajtány,
- 1 pályabicikli,
- 2 mozdonyra szerelhető hóeke.

A vasuti szolgálat ellátása.

A vasuti üzemi teendők és pályafentartási teendők felügyeletét és a személyzet adminisztrációjával járó teendőket 1909—1910. években egy Feketebalogra kirendelt önálló hatáskörű tisztviselő, 1910. júliusától 1912. év végéig pedig egy, az erdőigazgatóság építészeti vezetőjéhez beosztott műszaki segéd tisztviselő látta el, 1913. év kezdetétől fogva e teendőket a cserpataki erdőgondnokság vezetője látja el. Ő felelős a hatóságok előtt a vasuti üzemből folyó összes intézkedésekért.

Pályafelügyelőül egy erdőőr van a vasuti üzemvezetőséghez beosztva.

Ezenkívül alkalmazásban van egy kinevezett mozdonyvezető és két mozdonyfűtő, négy fékező, három vonalőr, egy állomási őr, nyolcz pályafentartási munkás és egy előmunkás.

A vasuti kocsik fel- és átterhelése.

A vasuti kocsik terhelését le-, illetve átrakását, mint fentebb említettem, a fatermények szerződéses vásárlói végeztetik.

Ezen költségeket illetőleg a következő adatokat szereztem be:

Egy tíz tonnás vasuti kocsiba átlag 20 m^3 szelvényáru rakható be, amelynek a zólyomjánosi gőzfűrészen való felrakása és Kisgaramon nagy kocsikba való átrakása 7:00—8:00 K-ba kerül, amelyből 4:50—5:00 K esik a felterhelésre, 2:50—3:00 K pedig a le-, illetve átterhelésre.

Egy 10 tonnás vasuti kocsiba átlag 32 $ürm^3$ fenyőtűzifa rakható,

a berakási és Kisgaramon való átrakási költség egy *ü*rm után 28—32 f, vasuti kocsinként 8 96—10·56 K. Ebből esik ürméterenként a felrakásra 18—22 fillér, az átrakásra 10 fillér.

A Feketegaramvölgy fuvarosviszonyai.

A Feketegaramon ezidőszerint 74 pár ló áll rendelkezésre. Ezenkívül számításba jöhet télen, havon való szállításnál a két erdőgondnokság kerületében együtt mintegy 30 pár ökor.

Mint nevezetes dolgot föl kell említenem, hogy a feketegaramvölgyi erdei vasut kiépítése a fuvarerőt, illetőleg a fuvarozási vállalkozást, nem apasztotta, sőt élénken fejlesztette. Ez onnan magyarázható, hogy a tömegszállítást azelőtt nagyobbára idegen fuvarosok eszközölték, akik az így támadt versenyben a helybeli fuvarozást visszaszorították és keresetét bizonytalanná tették.

Most ez a verseny nem áll fenn, a kereset biztos s lehetővé teszi azt, hogy az állandó kenyérkeresethez jobb és értékesebb vonóállatok szereztetnek be.

A feketebalog-dobrócsi meghosszabbítás.

A feketegaramvölgyi erdei vasut fent ismertetett és 5 év óta üzemben levő 10·8 *km* hosszú kisgaram-feketebalogi szakaszán kívül kiépült és 1913. évi deczember hó 30-án a forgalomnak átadatott a 3341 *m* hosszúságú feketebalog-dobrócsi vonalrész is, úgy hogy ma már a feketegaramvölgyi vasut összes üzemi hossza 14.101 *m*.

Ez az utóbbi vonalrész a Dobrócs-telep alatt levő kétvágányos dobrócsi végállomásban végződik.

E vonalrész építését az erdőigazgatóság teljesen házilag végeztette.

Költségei a következők voltak:

1. Általános kiadások	2.938·40 K,	vagyis <i>km</i> -ként	879 K
2. Föld- és sziklamunka, víztelenítés és hidak	39.156·53 K,	" "	11.720 K
3. Felépítmény	50.838·75 K,	" "	15.217 K
4. Pályaelzárás és beosztás	860·00 K,	" "	257 K

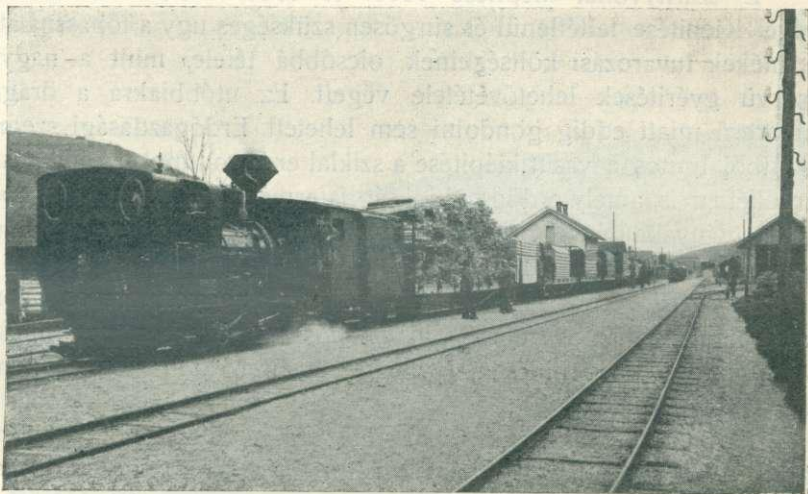
Összes költségei ... 93.793·68 K-t tesznek ki,

km-ként tehát 28.073 K-t, az értékkel fel nem számított talpfákat is felszámítva, a költség 100.851·54 K, vagyis *km*-ként 30.186 K.

Hogy ez a vonalrész az előbb tárgyalt vonalrésznel lényegesen olcsóbb volt, annak oka főként abban keresendő, hogy terepviszonyai már lényegesen kedvezőbbek.

A kisgaram-garamolaszkai kiágazás és tutajrakpart létesítése.

Ugyancsak a feketegaramvölgyi erdei vasut tartozékképpen fog megépülni, illetőleg máris építés alatt van a kisgaram-garamolaszkai elágazás az Olaszkán létesítendő garami rakodóparthoz és az ugyanitt építendő gőzfürészhez.

14. kép. Vonat Feketebalog állomáson.

Ezen csatlakozó vágány építési hossza 2100 *m*, költségei pedig, a h. é. vasut keresztezésének költségét és a pálya czéljaira szükséges területek kisajátítását is beleértve, 115.000 K-át tesznek ki.

A mellékvölgyi elágazások.

Elkészült azonkívül a feketegaramvölgyi erdei vasut gyűjtőereit képező két elágazásnak, nevezetesen a kövizvölgyi 24 *km*-es és a brotovóvölgyi 5.228 *km*-es elágazásnak traszírozási munkálata is.

A brotovóvölgyi elágazásnak már közizgazgatási bejárása is.

megvolt, s erre nézve az építési engedélylyel is rendelkezünk. Az 5.228 *m* hosszúságú pálya költségei 156.902.75 K-val, vagyis *km*-ként 30.012 K-ban vannak előirányozva. Az erdőgazdaság érdeke megkívánná, hogy ez a vasut még a folyó 1914. évben megépíttessék.

A kövívölgyi erdei vasut a 24 *km* hosszúságú kövizi völgynek feltárására szolgálna. E vasut építési és berendezési munkálatai még költségelve nincsenek. Az építési költségek *km*-ként mintegy 45—50.000 K-ra becsülhetők.

E szárnyvonal kiépítése 1915. és 1916. évekre van tervbe véve. Kiépítése feltétlenül és sürgősen szükséges ugy a főhasználati termékek fuvarozási költségeinek olcsóbbá tétele, mint a nagymérvű gyéritések lehetővé tétele végett. Ez utóbbiakra a drága fuvarerő miatt eddig gondolni sem lehetett. Erdőgazdasági szempontból fontos e vasut kiépítése a sziklai erdőgondnokság feltárása érdekében is, amely erdőgondnokság fatermékei a Garam völgyébe vasut hiányában le sem hozhatók s most még Gömör megye felé gravitálnak.

A kövizi völgy vasutal való feltárása nagyon fontos azon körülmény folytán is, mert e 24 *km* hosszú völgyben semmiféle község, vagy telep nincsen, így tehát fuvarerő teljességgel nem áll rendelkezésre.

Elsőrendű szükséglet ezenkívül még a palenicsnóvölgyi 4.5 *km* hosszú, a sallingvölgyi 4.0 *km* hosszú, a vidrásvölgyi 4.00 *km* hosszú és a cserpatakvölgyi 9 *km* hosszú szárnyvonalak kiépítése is, amelyek az erdőigazgatóság által összeállított programtervezetben szintén tárgyvalva vannak.

Fentiekben híven előtártam minden tényezőt, minden adatot, amely a feketegaramvölgyi erdei vasut gazdasági jelentőségének megítélésére és jövedelmezőségének kiszámítására szükséges és ezek után most már áttérek ezek fejtegetésére.

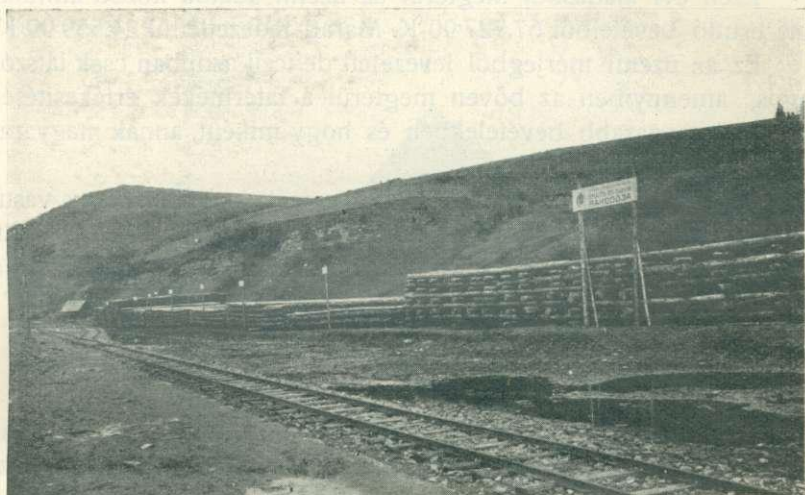
A vasut jövedelmezőségi számítása.

A feketegaramvölgyi erdei vasut fent részletesen összeállított költségeiből I. az általános költségek, II. az alépitmények összes munkái és az utépitmények, IV. a magasépitmények olyan karakterűek, amelyek fennállása az 50 évet rendes fentartás mellett

kétségkívül meghaladja és így amortizációs számításuknál az 50 év és 5⁰/₀-os kamatláb vehető alapul.

A III. czim alatti felépítményi munka és anyag már csak 25 évi fenállással vehető számításba, s így anunitása 25 évre számítandó ki.

Az V. tétel alatti pályajelzés és beosztás valamint a VI. tétel alatti felszerelési és berendezési tárgyak, kocsihidmérleg már csak 20 évi fenállást biztosítanak, így tehát ezek 20 év alatt kell, hogy törlesztessenek.

15. kép. Rakterület Dobrócs állomás mellett áterdőlési fával.

A forgalmi eszközök használati ideje rendes karbantartás mellett szintén 25 évre tehető.

Ezek szerint az annuitás 5⁰/₀-os kamatláb mellett

a) az 50 éves fenállást biztosító csoportra, amelynek összes költsége 598.582·92 K: $598.582 \cdot 92 \times 0 \cdot 054777 = \dots 33.788 \cdot 92 \text{ K}$

b) a 25 éves fenállást biztosító csoportra, amelynek összege 288.023·57 K: $288.023 \cdot 57 \times 0 \cdot 07095245 = 20.435 \cdot 98 \text{ K}$

c) a 20 évig eltartó csoportra, amelynek összege 34.037·50 K: $34.037 \cdot 50 \times 0 \cdot 0804426 = \dots \dots \dots 2.731 \cdot 26 \text{ K}$

Összesen $\dots \dots \dots 56.956 \cdot 16 \text{ K}$

A kisgarami szárnyvonal 225.000 K hozzájárulási költségének amortizációs költségét nem számítom, mert ennek fejében megfelelő névértékű törzsrésvényeket kaptunk és mert ennek amortizációs költségei ugyanis bőven fedezetet találnak már a cserpataki és kisgarami erdőgondnokságok erdőterményforgalmában, különösen a kisgarami rakodón évente eladásra kerülő tűzifa, gyéritési fa és kvarczitkő forgalmában.

A vasutatterhelő összes évi kiadás tehát: $35.331\cdot73 + 56.956\cdot16 = 92.287\cdot89$ K.

Ezen évi kiadásból megtérül az üzemi adatok között kimutatott bruttó bevételből 67.727·90 K. Marad fedezetlenül 24.559·99 K.

Ez az üzemi mérlegből levezetett deficizt azonban csak látszólagos, amennyiben az bőven megtérül a fatermékek értékesítésénél elért magasabb bevételekben és hogy miként, annak magyarázatát az alábbiakban adom.

A tényállás ugyanis az, hogy a fatermékek értékesítése a vasut megépítése után sokkal előnyösebb lett, mint annak előtte volt.

A vasut építése előtt, mint kimutattam, a fenyőműfa tőárai a következők voltak:

Dobrócsón	6·34 K.
Karámon	5·55 K

A vasutépítés után a tőárak, daczára az 1907. évi általános pénzügyi pangásnak és az ebből folyó nehéz kereskedelmi viszonyoknak, jelentékenyen növekedtek és pedig:

Dobrócsón	11 K 53 f-re,
Karámon	11 K 60 f-re.

Az áremelkedés

a dobrócsi fánál	5·19 K	82%
a karámi	6·04 K	108%

Az így módon elért áremelkedés évenként kitesz:

Karámon 25.400 m^3 fa után	153416 K-át,
Dobrócsón 29.600 m^3 fa után	153624 K-át,
<u>Együtt: 307040 K-át.</u>	

Távol áll tőlem, hogy a teljes áremelkedést a vasut előnyére

irjam, mert hiszen erre tudvalevőleg több egyéb tényező is lényeges befolyással volt és pedig:

Először a faárak és ebből folyólag a tőárak általános emelkedése, amely a szomszédos rezsőparti, kispárami és cserpataki erdőgondnokságokban 39⁰/₀-ot, a benesházai és vaczoki erdőgondnokságokban pedig 58⁰/₀-ot ért el.

Meg kell ismételtlen jegyezni, hogy éppen a feketegaramvölgyi csoport értékesítésénél a kereskedelmi viszonyok a szom-

16. kép. Erdőmunkáslak Dobrócsón.

szedos csoportokénál lényegesen kedvezőtlenebbek voltak s a házilagos fatermelést a fakereskedők nem a legszívesebben üdvözölték. Ugyancsak a tőárak visszaszorítására hatott ugyanezen időben a napszámber és fuvarber mintegy 30—40⁰/₀-kal való drágulása is. E körülmények közrejátszása nélkül az eredmény a fentieknél is sokkal kedvezőbb lett volna.

A második nagyon fontos tényező a faárak emelkedésében a házilagos fatermelés és szállítás behozatalából folyólag az, hogy a

fakereskedő egy sereg alkalmazott költségeitől, a termelési költségek egy évi kamatvesztéségtől s ezen tőke befektetésének kockázatától szabadult fel.

A harmadik tényező ugyancsak a házi kezelésből folyólag maga ezen jól bevált értékesítési rendszer és ebben az erdészeti alkalmazottak ügybuzgalma és fáradozása, amely nagyon szép sikereket biztosított éppen a kézi napszám és fuvarbérek hirtelen való nagy emelkedésének nehéz időszakában, amikor az előző évekkel szemben, mint fentebb említém, 30—40%-kal kellett többet fizetni a munkafuvarbérek általános drágulása miatt a faanyagok kitermelésénél és szállításánál.

Kétségbevonhatatlan azonban, hogy fontos szerepe van a faárak emelkedésében a vasutnak is.

Az 1911—1913. években a vasut évente átlagosan 20.788 tonna forgalmat bonyolított le.

A Greiner cég feljegyzései, valamint a dobrócsi és karámi erdőgondnokságok által kipuhatolt adatok szerint 1·00 m^3 fűrészárúnak Zólyomjánosiból a zólyombrézói Máv. állomásra, vagyis szekereken 15 km alapotlan rossz, silány csillámpala-anyaggal fentartott uton való szállítása átlagosan 3 koronába, vagyis 1 tonnának leszállítása 6 koronába került. A 20.788 tonna leszállítása tehát vasut nélkül 124.728 koronát igényelt volna.

Kerül pedig ezzel szemben a szállítása a vasut számadásai szerint 67.729·90 koronába, ezenkívül Kiszgaram-Zólyombrézó átmenet tonnánként 0·50 K, vagyis a 20.788 tonna után 10.788 koronába a keskenyvágányu kocsikból a szélesvágányu kocsikba való áruáttrakás vasuti kocsinként 3·0 koronába, illetve tonnánként 30 fillérbe, a 20.788 tonna után 6236·40 koronába.

Szállítási adó címén fizetendő ezenkívül a 67.729·90 K bruttó bevétel 5%-a, vagyis 3396·50 korona.

Az összes kiadások tehát, amelyek a vasuti szállítást terhelik: 88.150·10 K-át tesznek ki.

A fuvarozás vasut hiányában 124.728 koronába került volna, jelentkezik tehát megtakarítás a szállításnak vasut által való olcsóbbá tétele folytán évi $124.728 - 88.150 = 36.578$ K. Ezen összegnek minimálisan véve meg kellett nyilvánulnia a faárak emelkedésében,

mert hiszen a vasutépítés előtt a fuvarozás a feketegarami völgyben sokszor teljesen az időjárás szeszélyétől függött s voltak idők, különösen ősszel és tavasszal, valamint esős enyhe télen, hogy a feneketlenül sáros uton fuvaros a szállításra egyáltalán nem vállalkozott.

Hogy mit jelent ez az üzlet szempontjából, mikor pl. nagyobb kitételeket nem lehet lebonyolítani, azt mindenki tudja.

Nagyon is szerény tehát az a számítás, amely az évi 307.040 K

17. kép. Munkáscsalád Dobrócson.

faáremelkedésből származó jövedelemből csak 36.578 K-át, vagyis annak csak mintegy tizedrészét kívánja a vasut előnyére írni, 270.462 K évi jövedelemfelesleget pedig az általános áremelkedésből és házi kezelésből folyó tényezők közreműködésének tud be.

Az a látszólag fedezetlenül maradó 24.559-99 korona tehát, amely a fent taglalt és a vasuti üzemi adatokra alapozott jövedelmesség számításából levezethető, a faárakban jelentkező és méltán ide számítható 36.578 koronában tehát bőven fedezetet talál, és

emellett még évi 12.000 koronát, mint tiszta jövedelmet is biztosít az erdőkinestár javára.*)

Egyéb gazdasági és pénzügyi előnyök.

Biztosít ezenkívül még más előnyöket is, és pedig:

1., Lehetővé teszi a gyéritési fatömegek kihasználását és értékesítését. Erről a vasút építése előtt a feketegaramvölgyi két erdőgondnokságban alig lehetett szó.

Ma már e termékeknel köbméterenként a következő tőárakat érjük el:

a) Karóknál	3·5 — 5·50 K-t
b) Léczeknél	0·80 — 5·04 K-t
c) Rudaknál	6·90 — 9·90 K-t
d) Vékony műfánál	8·98 — 9·44 K-t

Ez óriási jelentőségű előny úgy erdőgazdasági, mint pénzügyi szempontból, különösen ha azt tekintjük, hogy az érdekelt két erdőgondnokságban évente 7684 m³ gyéritési fa kihasználása van előírva.**)

2. Jelentékeny befolyással volt a vasut a fenyőtűzifaárak alakulására is, mert most a dobrócsi és karámi fenyőtűzifa nem teljesen a Garam-mederben usztattatik már, hanem részben a dobrócsi és feketebalogi állomások közelében levő gerebeken lesz kifogva, részben erdei rakodókön árvezetetik el s így keresett jó czellulózefát képezvén, ürméterenkénti eladási ára 5—6 K között változik, tőára pedig a 2·50—3·20 K-t is eléri.

3. Lehetővé tette a vasut a zólyomjánosi gőzfűrész összes fűrészhulladékainak és a fűrészpornak értékesítését, amelyeket azelőtt külön költséggel kellett elhamvasztani.

4. A dobrócs-kisgarami viczinális ut fentartása a vasutra átterelt forgalom kisebbedése folytán lényegesen olcsóbbá lett. Ezen ut fentartásához a kinestári erdészlet az érdekeltség arányában

*) Ugy véljük, hogy a fa jobb értékesítésének egyik alapfeltétele a vasut építése volt, tehát a faár emelkedésének jóval nagyobb százaléka írható a vasut javára Szerk.

**) A tényleges termelés a rendszerint túlvátozatos üzemtervi előírást valószínűleg itt is lényegesen meg fogja haladni. Szerk.

87%-kal, községi pótdóban pedig még külön 8—9%-kal járul. Az így jelentkező 22.000 K évi kiadás mintegy 8000 K-val apad.

5. A vasut befolyása az 1913. évi fenyőműaeladásnál, bár ismételten nehéz kereskedelmi viszonyok között, újból erősen megnyilatkozott, mert 1913. évben

Dobrócsón	--- --- --- ---	14:94 K
Karámon	--- --- --- ---	15:05 K

tőárak érettek el, vagyis az erdőigazgatóság kerületében az eddig tapasztalt legmagasabb fenyőfatőárak, amelyek az ország bármely vidékén elért tőárakkal bátran versenyezhetnek.

Minden kétséget kizáró pozitív számadatokkal lehet tehát bebizonyítani azt, hogy a feketegaramvölgyi erdei vasut az erdőigazgatóságnak mindenkoron egyik legjobb, legjövödelmezőbb és következményeiben egyik legsikerdusabb befektetése s valóban nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy mily kívánatos volna mellékágainak a lehető legsürgősebb kiépítése.

A gazdasági eredmény csak az egész erdőfeltárási rendszer létesítésével válik ugyanis teljessé, mert hiszen 10·8 km hosszú pálya nehéz viszonyok között kiépítve és a forgalmi eszközök nagy parkjával aránytalanul megterhelve minden esetre, ha sokat is, de annyi pénzügyi eredményt még sem nyújthat, mint egy hasonló berendezésű 30—40 km-es pálya, vagy mint egy tervszerűen kiépített egész hálózat.

Jelen értekezésem történelmi adatait *Tomcsányi Gyula* „A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer“ című művéből merítettem.

A fényképfelvételeket *Szilárd Tivadar* erdőmérnökgyakornok és *Simsik János* műszaki erdőaltiszt szolgáltatta.

A magyarországi árvizek.

Irta: Füzy Zoltán.

Elgondolkozva nézem ablakomból a harmadnapos áprilisi esőt, mert előjelét látom benne az elmúlt két évi árvizek megismétlődésének.*) Végigfutok gondolatban a szomoruemlékü 1913. év sok csapásán, mely ezt az amugy is sokat szenvedett országot meglátogatta és a szomszédban duló borzalmas háboru által okozott gazdasági inség mellett, élenken magam előtt látom az 1913. évi árvizek rettentő pusztításait.

Bennünket, erdészeket, sokszorosan közlelről érdekel e nagy-mérvü elemi csapás, nemcsak mint nemzetünk jólétén, boldogulásán szivvel-lélekkal csüggő magyarokat, de különösen azért is, mert mindnyájan jól tudjuk, hogy a rendkivül pusztító árvizek főszülő-oka a reánk bizott nemzeti vagyonban: az erdőben gyakorolt káros, meggondolatlan gazdálkodásban rejlik.

Élő példaként lebeg szemeim előtt többek között a Maros, melyet mint hazánk egyik legszebb folyóját ismertem fiatal koromból, mely ha meg is áradt, ki is öntött néha-néha, csakhamar minden nagyobb pusztítás nélkül tért vissza medrébe és folytatta folyását a Tisza felé.

És ismerem most, több mint husz év mulva és látom, hogy amióta a forrás vidékein lévő hatalmas erdőségeket a gyors meggazdagodás érdekében kiirtották, az azelőtt áldást, termékenységet hozó folyam megvadult, pusztító csapássá változott, ugy hogy félelemmel gondolhatunk arra, hogy az elmúlt év siralmas pusztításait, mérföldekre terjedő áradásait, megismétli. Ámde czéltalan és idejét multa dolog volna most már a meg nem változtatható multon keseregni, azt kutatni, ki és mi okozta, vagy kinek és minek a mulasztásából voltak lehetségesek a nemzeti kincset képező erdőségek rohamos kiirtása. Most már az előállott helyzettel kell számolni és a bajokat felismerve, minden emberi erővel oda törekedni, hogy a kipusztított erdőségek helyén mihamarább uj talajtakaró telepíttessék meg.

Ámde nemcsak ebben az irányban lehet és kell a veszedelem-

*) A kézirat már április hóban érkezett a szerkesztőséghez, azonban a nagy anyagtorlódás miatt előbb nem volt közölhető.

mel szembezállni, hanem oly intézkedések megtételével is, melyek addig is, míg a hosszas erdőtelepítés sikerül, alkalmasak arra, hogy az árvizek pusztításait csökkentsék.

Több üdvös és gyakorlatilag kivihető fejtegetést olvastam ily irányban és sok évi tapasztalat alapján legyen szabad nekem is néhány, ezideig nem eléggé hangsúlyozott körülményt kiemelnem.

A gyakorlattal ismerős szakember előtt nem mondok újságot azzal, midőn hegyi áradásaink rohamosságának és ezzel kapcsolatban az árvizek pusztításainak egyik lényeges és nagyon fontos okául a *hulladékoktól meg nem tisztított hegyi patakmedreket jelölöm meg.*

Bárki könnyen meggyőződhetik arról, hogy a hosszabb esőzések folytán a letarolt hegyoldalokról amugy is rohamosabban leömlő víz a vágásokból csusztatás, eregetés stb. által a patakokba lesodort, gyakran rengeteg mennyiségű hulladékkal minő káros „játékot“ folytat. A megerősödött vizár egy darabig magával ragadja a hulladékot, amíg valami akadályba ütközve, néhány perczig torlaszt, gátat rak belőle.

A meggyülemelő víz azonban csakhamar fölemeli és átszakítja e gátacsokát, hogy alábbi folyásában újból és újból és folyton fokozódó erővel megismételje ezt. A csendes hegyi patak vize ilyen vizesések, gátszakadások folytán változik roppant hordalékot magával sodró hegyi árrá, egyszerre dobva le megsokszorosodott víztömegét a főpatakba.

Könnyen elképzelhetjük a leirt mozzanat óriási hatását folyóink és folyamaink áradásának rohamosságára, ha az országban történt nagymérvű erdőirtásokkal kapcsolatosan az ily hulladékokkal elborított ezer és ezer kis hegyi patakra gondolunk...

Bár tudom, hogy a kincstári erdészethnél némely hatóságnál fordítanak az ilyen pataktakarításra kisebb-nagyobb, de sajnos, nem kielégítő gondot, árvizeink mérséklése érdekében oly fontosnak és amellettt gyakorlatilag is könnyen kivihetőnek tartom hegyi patakaink tisztántartását, hogy szerény nézetem szerint a nemzeti vagyoni megmentése tehát közérdekből a legerélyesebb kormányzati intézkedéssel volna keresztülviendő. Mert hiszen igaz, hogy ezen munkálatnak *felelősség* mellett való fogamatositása az erdőkihasználókra némi áldozatot ró, de mi ez a pár ezer, vagy mond-

juk százezer korona kiadás, az árvizek által okozott százmillió károkhoz képest, ahhoz a nyomorhoz képest, mely hazánk édes fiainak koldusbotot vagy vándorbotot nyom a kezébe...

Egy másik, az árvizekkel szorosan kapcsolatos kérdés a *vizmosások megkötésének kérdése*. Ha hazánk, sajnos, óriási kiterjedésű vizmosásainak eredetét, okozóját és hatását szemlélem és kutatom, megvallom, bármilyen tisztelettel is viseltessem a különösen újabban komolyan megindult megkötési munkák iránt, mégis nem tarthatom sem célravezetőnek, sem megfelelőnek különösen a műutak védelmére fölállítani szokott költséges és gyakran hatalmas méretű rakott kőbukógátákat, de némileg céljukat tévesztettnek tartom a többi szokásos megkötési módokat is.

Ennek a kissé merésznek látszó állításomnak bizonyítására azonban alapos bizonyítékaim vannak a gyakorlati tényekben, mert hiszen végigkocsizva egy ilyen kőgátakkal „védett“ műuton, elég gyakran csak romjait látjuk az egykor hatalmas és tetszetős kőfalnak és csupaszon meredezik reánk a folyton nagyobbodó vizmosás szomorú látképe.

És bizony, sajnos, így vagyunk a többi, általam eddig látott megkötési móddal is; látjuk, hogy a megmozdult földtömeg mint kis gyufaszálakat forgatja ki a fonásokat tartó czövekeket és a levegőben függő sövények láttára az ember szégyenkezve gondol munkája gyarlóságára.

De hát mi lehet ennek az oka? Hogy ezt megállapíthassuk, gondoljunk arra, miből és hogyan keletkezik eredetileg egy vizmosás. A felvetett kérdés jobb megvilágítására utalok arra a közismert tényre, hogy utjainkat a legelső és legjobb gondozásban akkor részesítjük, ha az arra behatással bíró bárminemű vizeret, forrást vagy csapadékot a lehető legrövidebb uton elvezetjük az uttestről.

Ha ezt nem teszszük s bizony sajnos, sok helyen nem teszik, rövid idő múlva bámulva láthatjuk, hogy az alig észrevehető kis vízer minő pusztítást okozhat az uttestben, mert a levezetést nem találó vízer abban lassan szétterjedve, az utat alámossa, meglazítja, sőt hegyoldalakon vezető utaknál nagy szakaszok le is omolhatnak emiatt.

Ugyanily módon keletkeznek a hegyoldalak vizmosásai is. Egy kis, alig észrevehető csermely vagy forrás nyílása valami

okból, legtöbbször a legelő állat betaposása folytán eldugul, mire a kiömlő, de lefolyást nem nyerő víz csakhamar szétterjed az alatta levő földrétegben, vizenyőssé téve gyakran holdakra menő területet is.

A sok viztartalma miatt meglazult és sulyosabb lejtős talajt a normális viszonyok között elég kötő erővel bíró talajtakaró növényzet gyökérhálózata, különösen erősebb esőzésnél keletkező nagyobb vízbeszivárgásnál, megtartani nem bírja, a meglazult talaj a benne fekvő mázsás kövek nyomásának ellenállani nem tud, végre is földestül, kövestül együtt leszakad az egész alámosott hegyoldal és marad utána egy métermázsás kövekkel, szakadékokkal telehintett, gyakran óriási kiterjedésű vizmosás.

Hogy a leszakadt törmelék minő pusztításokat okoz az alatta levő kulturális berendezésekben, azt hegyvidékünkön lépten-nyomon láthatjuk, de tovább menve láthatjuk abban is, hogy áradás alkalmával ez a hordaléktömeg az alsóbb folyó szakaszokon zátonyokat, mederlerakódásokat okoz, a megáradt vizár már nem találja helyét az így megszükitett mederben és valóságos országos csapásként árasztja el hazánk értékes földjeit.

Már most ismerve azt a roppant erőt, mely a vízlefolyás megakadályozása folytán meglazult földtömeg az alatta levő rétegekre gyakorol, nem tartom célravezetőnek, hogy ezt a folyton mozgásban levő és szikladarabok leomlása folytán meghatványozott erejű mozgó földtömeget, egy-egy keresztben beépített kőgáttal, vagy ugyanígy beállított czövekes rőzsefonással igyekezzünk megállítani.

Talán erős gyökérrel beépített kőgátnak volna eredménye, de csakis akkor, ha azok lépcsőzetesen egymás fölött akként épülnének, hogy a felső gát hatását mindig a közvetlen alatta levőnek átadhatná, de ez nagy költségbe kerülne.

Ha pedig, mint jelenleg leginkább történik, egy-egy megkötő gát között nagyobb hosszúságú görgeteges vizmosás marad vissza, úgy elég gyakran látható az, hogy a felső kőgát megbomlott kövei áradás alkalmával a görgeteggel együtt az alsó kőgátra zuhanva, annak szétverését segítik elő.

Visszatérve az uttestek fentartásáról felhozott példára, erős meggyőződése, hogy keletkezőben levő vizmosások leszakadását csak úgy akadályozhatjuk meg, valamint meglévő vizmosásaink

megkötését csak akként oldhatjuk meg, ha mindent megelőzve, kikutatjuk a vizmosást előidéző földfeletti vagy földalatti forrás kibukkanó nyílását, és mindenekelőtt megfelelő sima falu föld, fa, kő vagy beton levezető csatorna beállításával a vizmosást okozó vízterők kellő összegyűjtéséről és lehető gyors levezetéséről gondoskodunk.

Csak ha ez megtörtént, kezdetünk hozzá meglevő vizmosások oldalainak megkötéséhez és befásításhoz, ami a levezető csatornák gondos tisztántartása mellett bizonyára sikerülni is fog. Szerény nézetem szerint tehát ne az legyen a cél, hogy egyes lassító akadályokat építsünk keresztben a vizmosásokban leömlő vizzuhatok elé, hanem ellenkezőleg, a vízereket felső végpontjukon felfogva és egy közös levezető csatornába összegyűjtve, lehető simán és gyorsan vezessük le megszabott uton a főpatakba, hogy azok a vizmosások lazán álló görgetegén ne terülhessenek el és azt ne bolygassák.

Végül megfontolandónak találnám azt is, hogy hegyi patakaink áradásának egyensúlyozása érdekében nem volna-e célszerű a vágásokban haladó vízfolyások vagy völgyeletek mellett, és pedig azok legfelső elágazásait is körülövezve, egy másik véderdőt, 8–10 méter széles patakvédövet alkotó erdősávot érintetlenül visszahagyni, a vízfolyások rohamos áradásának mérséklése és azok partjainak megvédése érdekében.*)

Összefoglalva a fennebbi fejtegetésben mondottakat, erős meggyőződésem, hogy vizeink gyökeres és állandó szabályozását nem azok alsó szakaszain kell kezdenünk és sok költséggel, de sajnos, gyakran eredménytelenül keresztülhajtani, hanem igenis elsősorban a jelentkező bajok valódi kuttorrásánál, *hegyi patakaink és vizmosásaink rendezésénél kell a legnagyobb erélylyel végrehajtani*, jogosan bevonva ennek körébe az erdők kihasználásával foglalkozó erdőgazdákat is, mert hisz az az ezer és ezer alsóvidéki árvizsújtotta ártatlan földmivelő nép joggal elvárhatja, hogy a felette levő hegyvidék erdőgazdaságából, hibás gazdálkodási mód folytán vagyona, övéire romlás és pusztulás ne következék.

*) A patakmenti, most oly gyakran irtott égeresek fentartása is nagyban hozzájárulna a hegyi patakok partjainak védelméhez. A patakmenti erdőv fentartása is csak lomberdőben kecsegtet sikerrel, fenyőerdőben csak ott, ahol földig ágas törzsek szegélyezik a patakot.

Szerk.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Jegyzőkönyv

az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának Budapesten 1914. évi június hó 16-án tartott üléséről.

Jelen voltak: Dr. *Bedő* Albert és *Horváth* Sándor alelnökök, *Csik* Imre, *Csupor* István, *Gaul* Károly, *Gesztes* Lajos, *Kaán* Károly, *Kiss* Ferencz, nemeskéri *Kiss* Pál, *Schmidt* Ferencz, *Téglás* Károly és *Török* Sándor választmányi tagok, *Bund* Károly egyesületi titkár és *Gaál* Károly egyesületi pénztáros.

Távolmaradásukat kimentették: báró Tallián Béla, elnök, Almásy Andor, Bittner Gusztáv, Havas József, Hering Samu, Hoffmann Antal, Jákói Géza, Krajcsovits Béla, Kócsy János, Marosi Ferencz, Nagy Károly, Osztróluczky Géza, Szabó József, Tomcsányi Gyula és Vadas Jenő választmányi tagok.

I. Dr. *Bedő* Albert I. alelnök az ülést megnyitva, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Horváth* Sándor alelnököt és nemeskéri *Kiss* Pál vál. tagot kéri fel.

II. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:
A bevétel 1914. évi január hó 1-től a mai napig ... 64.418:18 K.
A kiadás ugyanezen idő alatt 32.712:95 K.

Rendkívüli bevételként mint készpénzalapítvány 920 K, kötelezvényben tett alapítványok törlesztésére 225 K, a *Wagner-Károly*-alapa pedig 4:80 K folyt be.

Egyben a titkár jelenti, hogy a pénztári kezelést f. é. április hó 25-én az V. ker. előljáróság, június hó 12-én pedig a számadásvizsgáló bizottság felülvizsgálta és rendben találta.

Tudomásul szolgál.

III. A titkár bemutatja a földművelésügyi miniszter ur átiratát, amelyben örömének ad kifejezést afelett, hogy az egyesület f. é. közgyűlésével kapcsolatosan a szomolnokhutai és delnekakasfalvai m. kir. erdőgondnokságokat megkívánja látogatni.

Ezzel kapcsolatban a titkár jelenti, hogy az elnökség időközben a delnekakasfalvai m. kir. erdőgondnokságba tervezett kirándulásról lemondott, amennyiben az igen hosszúra nyujtáná a közgyűlés tartamát. Ehhez képest a közgyűlés és a vele

kapcsolatos kirándulások részletes programjára nézve a titkár következő előterjesztést teszi:

Augusztus 22-én megérkezés Kassára. Ismerkedési estély.

Augusztus 23-án d. e. 10^{1/2} órakor a közgyűlés megnyitása a Schalkház szálló nagytermében a következő tárgysorozattal:

1. Titkári jelentés.

2. Elnök, két alelnök, 30 választmányi tag és számadásvizsgálóbizottság választása. A választmányból az alapszabályok értelmében kilépnek, de újra választhatók. Bittner Gusztáv, Csik Imre, Fekete Lajos, Havas József, Jákói Géza, Kiss Ferencz, nemeskéri Kiss Pál, Krajcsovits Béla, Lászlóffy Gábor és Osztroluczky Géza. Ezenkívül a legutóbbi közgyűlés által módosított alapszabályok értelmében 20 új választmányi tag is választandó.

3. Jelentés az 1913. évi számadások megvizsgálásáról és az 1915. évi költségvetés megállapítása.

4. Jelentés a Deák-Ferencz-alapítvány kamataiból kiírt pályázatokról.

5. Karsai Károly városi erdőtanácsos felolvasása Kassa város erdőbirtokáról.

6. Indítvány az 1915. évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

7. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában.

Közgyűlés után közös ebéd a Schalkház szálló télikertjében.

Ugyanerre a napra Kassa város közeli tölgyerdeibe irányuló kirándulás is tervbe van véve, melynek időpontja pontosan csak később lesz megállapítható.

Augusztus hó 24-én. Kirándulás a kassa-bélai városi fűrészhez és a körülötte fekvő erdőkbe.

Ebéd Bankófüröden. Délután a Bankófürdő körüli erdők (tölgy) megtekintése és gyalog Csermelyfürödre, onnan pedig villamos vonattal Kassára.

Augusztus hó 25-én reggel különvonattal Szomolnokhutára. Villásreggeli. Részben kocsin, részben gyalog a stoózi kápolnához, azután a hegygerinczen haladva, az 1912. évi széldöntött erdőségek megtekintése. Lebocsátkozás a Nagymedence-völgybe. Erdei vasuton a Kovand-völgybe. Ebéd az u. n. Vámnál. Délután a kincstári fűrész megtekintése, azután erdei vasuton a szomolnok-

hutai állomáshoz. Különvonattal Margitfalura, ahol a társaság feloszlik.

Az igazgató-választmány az előterjesztett programot elfogadja és felkéri az elnökséget, hogy a netalán még szükségessé váló módosításokat és részletes időmegállapításokat saját hatáskörében eszközölje.

IV. Az 1000 K-ás tanulmányuti ösztöndíjat, amelyet az egyesület Sweizba teendő erdészeti tanulmányutra tűzött ki, az igazgató-választmány négy folyamodó közül Erlicz János osztr.-magy. államvasutársasági erdőmérnöknek adományozza.

V. Az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetsége f. év szeptember havában Budapesten tartja közgyűlését. A központi erdészeti kísérleti állomás kéri az egyesületet, hogy a közgyűlésen képviseltesse magát és a gyűlések tartására a székház termét engedje át.

Az igazgató-választmány az egyesület helyiségeit készséggel átengedi e célra, képvisellete iránti intézkedésre pedig az elnökséget kéri fel.

VI. *Béky* Albert r. tag indítványt tett az Erdészeti Lapokban megjelenő közlemények után fizetett írói díj felemelése iránt, amelytől a szakirodalmi tevékenység fellendülését várja.

Az igazgató-választmány arra való tekintettel, hogy a jelenleg érvényben lévő díjszabás már igen régóta áll fenn, méltányosnak tartja az írói tiszteletdíjak felemelését s azokat 1914. július 1-től kezdődő érvénnyel a következőképen állapítja meg:

16 oldalas nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely átdolgozást nem igényel 64—96 K, ha átdolgozást igényel, vagy szabatos fordításért 48—64 K, átdolgozást igénylő fordításért 32—48 K.

VII. Az Erdészeti és Vadászati Altsztek Országos Szövetsége azzal a kéréssel fordult az egyesülethez, hogy az „Az Erdő” című szaklapban hivatalos közleményei részére díjmentesen külön rovat nyitassék.

Az igazgató-választmány e kívánságnak hajlandó eleget tenni, csupán azt kötve ki, hogy az Országos Erdészeti Egyesület céljaival ellentétben álló közlemények e rovatban nem találhatnak helyet.

VIII. Borsod, Gömör, Heves megyék erdészeti egyesületének átiratát a járási erdőőri intézmény államosítása tárgyában a választmány az ebben a kérdésben már kiküldött bizottságnak adja ki.

IX. A földmivelésügyi miniszter ur értesítése az erdészeti államvizsgáló bizottság megújításáról tudomásul szolgál.

X. Mint behajthatatlan követeléseket néhai Schmidt János alapító tag után 283 K tőkét és 35 K kamatot, Lipka Béla rendes tag után pedig 91 K tagsági díjat a választmány törlésre ajánl a közgyűlésnek.

XI. Néhai Szilárd Károly és Jávorszky Albert alapító tagsági jogai az alapszabályok értelmében azok fiaira, Szilárd Tivadar m. kir. segéderdőmérnökre és Jávorszky Zoltán m. kir. erdőmérnökre ruháztatnak át.

XII. Új tagokként felvétetnek:

a) alapító tagnak az *erdélyi róm. kath. státus*, aj. Bogdán Géza; örgróf *Palavicini* Sándor v. b. t. t., aj. Kiss Ferencz, továbbá Terray Gyula rendes tag egyenként 300 K készpénzalapítvánnyal, gróf *Degenfeld-Schomburg* Pál 500 K-val, gróf *Lónyay* Elemér föld-birtokos 300 K-val kötelezvényben, aj. a titkár;

b) rendes tagnak: *Balás* Dezső m. k. erdőmérnökgyak., aj. Buhescu Terentius; dr. *Békefi* Remig zirczi apát, aj. Szigeti Rezső; *Bukovcsán* Béla és ifj. *Deák* Gerő m. k. erdőmérnökgyak., aj. Buhescu Terentius; *Horváth* Sándor m. k. erdőmérnökgyak., aj. Szuppek József.

Az igazgató-választmány egyuttal Bogdán Géza kir. erdőfelügyelőnek, aki az egyesület részére utóbbi időben számos új tagot nyert meg, buzgó fáradozásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

K. m. f.

IRODALOM.

Lapszemle.

Erdészeti Kísérletek : 1914. évi 1—2 füzet. A m. kir. központi erdészeti kísérleti állomás folyóiratának legutóbbi füzete a következő cikkeket tartalmazza :

Fekete Zoltán : A próbateres fatömegbecslési eljárások méltatása, összehasonlító kísérletek alapján.

Fekete a bevezetésben rámutat arra, hogy erdőgazdaságunk régebben kevés sulyt fektetett arra, hogy becslési eljárásaink eredménye valóban megfelelt-e a tényleges viszonyoknak és hangoztatja a pontos becslések szükségességét. Mivel pedig tényleges adatunk arra, hogy mily nagyfoku pontosságot biztosíthatnak a különböző, szokásos eljárások, eddig nem volt, ez iránt nagyobb-szabású kísérletek keresztülvitelét kezdeményezte és a földművelésügyi kormány támogatásával keresztül is vitte.

A kísérletek kiterjedtek a következőkre :

1. pontosság,
2. munkásszükséglet és műszaki munkaszükséglet (egyszersmind tehát pénzsükséglet),
3. idősükséglet tekintetében a következő fatömegbecslési eljárásokra :

- a) a törzsenként való felvétel,
- b) a próbakörözés,
- c) a rudas szalagpróba,
- d) a közönséges próbatér.

A cél tehát nemcsak az eljárás pontossági fokának, hanem egyuttal a költség és idősükséglet megállapítása is volt, hogy ennek alapján tájékoztatást nyerjünk aziránt, hogy előforduló esetekben melyik eljárás alkalmazása van leginkább helyén.

A kísérleteket *Fekete* úgy vitte keresztül, hogy a szélaknai m. kir. erdőgondnokságban 57, a kihasználáshoz közel álló részletnek a fatömegét vette fel mind a négy eljárással és ennek a munkának eredményeit összehasonlította pontosság, idő- és költség-szükséglet szempontjából.

A fatömegszámítás alapjául a törzstömegtáblák adatait vette, különösen azért, mert a cél nem a kiszámított és a tényleges fatömeg

közötti különbség — tehát a tényleges hiba — nagyságának megállapítása volt, hanem az eljárások pontosságának az eljárás alapelveiben rejlő különbsége, viszonyítva a törzsenként való felvételhez.

Ahogy *Fekete* is megjegyzi, erre elegendőnek tekinthette volna a körlapösszegek összehasonlítását is.

A fatömegfelvételeket oly módon végezte, hogy először próbatereket vététt, többnyire 1 k. h. nagysággal, azután pedig próbakörözéssel és a rudas szalagpróbával vette fel újra az összes erdőrészeket.

A két utóbbinál figyelmet fordított arra, hogy a tényleg felvett terület az erdőrészlet egész területéhez viszonyítva egyenlő legyen. *Fekete* részletesen közli az erre vonatkozó számításokat és a kísérlet alá vont erdőrészek leírását.

„A kísérletek eredményei“ cím alatt rátér elsősorban azokra az adatokra, amikkel a fatömegbecslési eljárások terén ezidő szerint rendelkezünk és amelyek szerint a közönséges próbatér a legkevésbé megbízható. A próbakörözés és a rudas szalagpróba adatairól pontos összehasonlítással még nem rendelkezünk.

Fekete összehasonlításának eredményeit táblázatba foglalja, amelyek alapján, mint általános érvényű tételt kimondja, hogy: Nagyterjedelmű, sok erdőrészletre kiterjedő fatömegbecslésnél, az „összes fatömeg“ bármely próbateres becslési eljárás útján a gyakorlat igényeinek megfelelő pontossággal határozható meg.

Az „összes faltömeg“ rovatában ugyanis egyik eljárás sem adott 200%-nál nagyobb hibát, bár a részletekben a közönséges próbatérnél 400%-on felüli hibák is vannak, mert a + és — hibák kiegyenlítődnek, amint azt *Fekete* nagyon részletesen példákkal is igazolja.

A részletes adatokat *Fekete* külön, áttekinthető kimutatásban adja, amely már feltűnően mutatja a próbatér megbízhatatlanságát, mivel annak pontossága messze elmarad a próbakörök és a rudas szalagpróba mögött. Utóbbiak ugyanis +6 és —110%, ill. +11 és —10% közötti hibát mutatnak, a próbatér ellenben +39 és —420% hibahatárt is elér.

Fekete azután még vizsgálat alá vette a következő tényezők befolyását a becslés pontosságára:

1. a terület nagysága,
2. a terep lejtése, foka és
3. a sűrűség.

Ezek eredménye:

1. A nagyobb terjedelmű erdőrészek fatömege pontosabb, mint a kisebb erdőrészeké.
2. A kisebb lejtésű erdőrészekben pontosabbak az eredmények, mint a meredekebbekben.
3. A sűrűbb erdőrészek fatömege pontosabb, mint a ritkábbaké.

Mivel azonban ezek a tapasztalatok az összes fatömegekre vonatkoznak, a következőkben a kísérlet eredményeit részleteiben is vizsgálat alá veszi és közli részletenként a felvételi adatokat, valamint azok % szerinti eltéréseit, átszámítva 1 kat. holdra. Ez a kimutatás tartalmazza a kísérletek alapanyagát.

Az eredmény itt is az, hogy a próbatér messze elmarad a próbakörözés és rudas szalagpróba mögött, amely kettő körülbelül egyformán pontos. A próbatér pontossága elsősorban függ az állomány egyöntetűségétől.

A vizsgálatot *Fekete* kiterjesztette arra is, hogy az állomány elegyes, vagy elegyetlen volta befolyással van-e a pontosságra?

E tekintetben ugyan a felvett területek nem nyújtanak kedvező alapot, mert tulnyomó az elegyes erdő, de mégis megállapítható volt, hogy a körpróba és szalagpróba pontosságára ez nincs befolyással, a próbatér ellenben pontosabb eredményt ad az elegyetlen állományokban.

Fekete számokban is kifejezi az egyes eljárások pontosságát, egymáshoz viszonyítva őket.

A törzsenkénti felvételt 100-nak véve, ehhez a körpróba, a rudas szalagpróba és a próbatér következőképp viszonylanak:

100:64:59:34.

Az elsőt elhagyva és helyette a körpróbát 100-nak véve lesz:
100:92:53.

Az egyes eljárások időszükségletét kétféle módon állapította meg *Fekete*:

1. csak a törzsek felvételéhez szükséges időt, a becslési munka egyéb teendőit figyelmen kívül hagyva. A leggyorsabb

munkát adta a rudas szalagpróba, azután jött a körpróba és ennek utána a próbatér. Százalékokban kifejezve, ha a törzsenkénti felvételt 100-nak vesszük, a következő eredményt nyerjük:

1. Rudas szalagpróba 11·7⁰/o.
2. Körpróba 16·4⁰/o.
3. Közönséges próbatér 17·3⁰/o.
4. Törzsenként való felvétel 100·0⁰/o.

A mellmagassági átmérő felvételére fordított idő a következő (1 k. h.-ra vonatkoztatva):

1. A törzsenként való felvételnél 43·8 perc.
2. A közönséges próbatérnél 7·6 percz.
3. A körpróbánál 7·2 percz.
4. A rudas szalagpróbánál 5·1 percz.

A próbakörözésnek és a rudas szalagpróbának külön összehasonlítása azon az alapon, hogy az egész területnek hány százaléka jut felvételre, 2-től 15⁰/o-ig kimutatásba van foglalva.

2. Az egész becslési munka időszükséglete ismét két külön alakban van kimutatva, próbatörzsek döntése esetén és köbtáblák használata esetén; ebből *Fekete* azt a következtetést vonja le, hogy a körpróba és a rudas szalagpróba alkalmazása a közönséges próbatérnél időszükséglet tekintetében kedvezőbb, akár átlagtörzsek döntésével, akár törzsköbtáblákkal történik a fatömeg becslése.

A körpróba ellenben az első esetben lényegesen gyorsabb haladást biztosít, a másodikban pedig csak csekély időbeli előnyt mutat.

A műszaki munka- és napszámszükséglet vizsgálata a következő eredményt adta:

a) a műszaki munkaszükséglet bármely eljárás esetén egyenes arányban áll az időszükséglettel.

b) A napszámszükséglet változó. A törzsenkénti felvétel és a próbakörözés 4, a rudas szalagpróba 5 és a próbatér 3 munkást igényel.

Összevetve az időszükséglettel, a kör- és a szalagpróba egyenlően áll, a törzsenkénti felvétel jóval több időt, a próbatér valamivel kevesebbet követel.

Az összes költségsszükséglet szempontjából változók az eredmények.

A kör- és szalagpróba közel áll egymáshoz és mind a kettő jórészben olcsóbb, mint a próbatér.

Ezek alapján Fekete röviden összefoglalja a főbb eredményeket:

1. Pontosság.

a) Feltétlenül megbízhatónak csak a törzsenként való felvételt találta.

b) A próbateres eljárások közül legpontosabb a körpróba, hozzá közel jár a szalagpróba, ellenben messze elmarad kettőjüktől a próbatér.

2. Idősszükséglet.

A próbateres eljárások közül legkevesebb időt követel a szalagpróba, utána a körpróba és legtöbbet a próbatér.

3. Munkaszükséglet.

A napszámóraszükséglet következőkép alakul:

Próbatér	Körpróba	Szalagpróba	Törzsenkénti felvétel
1	1·08	1·11	2·96

4. Költségek.

Legolcsóbb a szalagpróba és legdrágább a próbatér.

Végül levonja a kísérlet gyakorlati tanulságait.

Ezek alapján a próbateret csakis tájékoztató felvételnél tartja alkalmazhatónak, pl. gyéritési fatömegek megállapításánál.

Véghasználati fatömegeknél csak a kör- vagy szalagpróbát tartja helyénvalónak, már t. i., ha nem kell feltétlen biztosság szempontjából a törzsenként való felvételhez folyamodnunk.

A kör- és szalagpróbáról azt mondja *Fekete*:

Ha a pontosság fontosabb, mint az idő- és költségsszükséglet, akkor a körpróbát kell alkalmazni, ha utóbbiakra fektetjük a fősúlyt, akkor a szalagpróbát.

A második cikkben *Roth* Gyula közli a likavai áterdölési kísérleti terület gyakorlati eredményeit, mint régebbi, hasonló cikkének folytatását.¹⁾

¹⁾ Erdészeti Lapok 1909. 613. o.

Roth rámutat arra, hogy a záródásbontó áterdölések külföldön is csak nagyon lassan tudtak maguknak utat törni úgy az irodalomban, mint különösen a gyakorlati erdőgazdaságban, amit elsősorban *Hartig* befolyásának kell tulajdonítanunk. *Hartig* hirdette a záródás megszakításának feltétlen tilalmát, evvel pedig ki lett zárva a fatermelés legfontosabb tényezőinek egyike az erdőből: *a világosság*, amelynek óriási nagy szerepét csak az újabb kutatások domborították ki.

Ma azonban külföldön már úgy az erdészeti tudomány, mint a gyakorlati erdőgazdaság képviselői mindenütt hirdetik a záródásbontó erdölések jogosultságát és szükségességét és már hosszú időkre nyúló tapasztalatokkal igazolják azokat.

A részleteikben eltérő eljárások alapelve mindenütt: *belenyulás az uralkodó állományba a legértékesebb faanyag javára és az elnyomott, de még életképes anyag lehető kimélése.*

Kapcsolatban avval a nagy lendülettel, amelyet *Kaán* Károly fáradhatatlan propagandája révén hazánkban is már vett az áterdölés ügye, a kísérleti állomás az eddig nálunk még alig alkalmazott záródásbontó erdölések ismertetését és gyakorlati beigazolását tűzte ki feladatának és erre a célra létesült a likavai erdölési kísérleti terület, amely — eltérőleg a külföldön szokásos apró 0·5—1·0 kat. holdnyi kísérleti területektől — oly nagy területűnek vétetett, hogy a rajta folyó munkák úgy kivitelük, mint a kivágott anyag értékesítését illetőleg, teljesen beilleszkednek a gyakorlati erdőgazdaság keretébe.

Evvel a kísérleti állomás elejét óhajtja venni azoknak az ellentéteknek, amelyek — jórészt éppen az apró kísérleti területekből kifolyólag — külföldön mutatkoznak a gyakorlati erdőgazdaság és a kísérletügy között.

A záródásbontó áterdölés nemcsak élettanilag helyes alapon áll, mert célját, a lábonmaradó fatömeg növekedésének fokozását, csakis a záródás megbolygatásával érhetjük el és helyes megválogatással elérjük azt is, hogy ez a gyarapodás a legszebb, legértékesebb anyag javára essék, de a talaj jókarbantartását is elősegíti, mert *mérsékelt* világosságot és levegőt bocsát hozzá, ami a talaj beéredéséhez szükséges.

Végül pedig anyagilag is nagyon előnyös, mert nagyobb fa-

tömegeket és nemcsak tövön száradt, vagy halófélben levő fát ad, ami ugy a kiszállítás, mint az értékesítés szempontjából felette fontos.

Fentieket nagyon szépen igazolja a likavai kísérleti terület, melynek összesen 18·3 kat. hold területéről a jelen második áterdőléssel ismét kivágtunk kat. holdanként 129 drb. törzset 38·4 m^3 -rel, lábón pedig maradt 543 drb. törzs 280 m^3 -rel.

Ezzel a második belevágással az eredeti állománynak törzsszám szerint 14, fatömeg szerint 10⁰/_o-át vágtuk ki.

A kihozatal a következő fatömegeket szolgáltatta:

épület- és műszerfa	---	461·81 m^3	5593·13 K,	m^3 -ként	12 K	11 f,
tüzifa	186 $\ddot{u}rm$ à 0·7 m^3	130·20 m^3	1190·40 K,	m^3 -ként	9 K	40 f,
összesen	---	592·01 m^3	6783·53 K.			

A kivágott anyagból esik:

épület- és műszerfára	---	---	---	---	66 ⁰ / _o
tüzifára	---	---	---	---	18 ⁰ / _o
kéregre	---	---	---	---	11 ⁰ / _o
hulladéokra	---	---	---	---	5 ⁰ / _o

Ezzel szemben a következő kiadások merültek fel:

461·81 m^3 műfa döntése	152·46 K,	m^3 -ként	0·33 K,	
461·81 m^3 termelése és szállítása	---	---	---	3·02 K,
186 $\ddot{u}rm$ tűzifa döntése	48·04 K,	m^3 -ként	0·26 K,	
186 $\ddot{u}rm$ termelése és szállítása	---	---	---	3·31 K.
Összesen	---	---	2005·30 K.	

A tiszta jövedelem tehát	---	---	---	6783·53 K
				— 2005·30 K
			Összesen	4778·23 K.

Kataszteri holdanként tehát 255 K 63 f.

A tőár a műfánál 9·09 K-t, a tűzifánál 3·09 K-t tett ki.

Összevetve a kétizben való áterdőlés (1907, 1910) adatait:

485·57

255·63

741·20

katasztrális holdanként 741 K 20 f tiszta jövedelmet mutathattunk fel, ami fényesen igazolja a záródásbontó erdőlés anyagi oldalát.

Az állományra és a talajra való befolyását pedig mutatja az erdő maga.

A záródás csak kevéssé szakadt meg és rövid időn belül teljessé válnék. A növekedés határozottan fokozódott, a régebben jórészt hibás alakú, elnyűtt koronák gömbölyödnek és a talaj állapota kifogástalan. Sem szél, sem hó kárt nem tett, bár e tekintetben súlyos megpróbáltatások érték már az állományt.

Csak a döntéstől és kiszállítástól szenvedtek a lábbonmaradó fák, amelyeknek körülbelül 10—15%-a sérült, de csak 1—2%-on esett komolyabb sérülés.

Ügyesebb munkásanyaggal és megfelelő felszereléssel ezt a %-ot még lényegesen lejjebb lehetne szállítani.

A teljesen gyakorlati alapon álló, de tudományos pontossággal végzett kísérletek a kísérleti állomás és a gyakorlati erdőgazdaság együttes munkájának eredményeit mutatják és éppen ezért remélhetőleg nyomot fognak hagyni erdőgazdaságunk fejlődésében.

A füzetet intézeti és személyi ügyek zárják le. *Róth.*

Könyvismertetés.

Felszeghy Béla dr.: **Magyar földközösségek.** Az urbéres, közbirtokossági és községi közös vagyonok, a közös erdő és a közös legelő. Budapest, 1914. Ráth Mór kiadása. Ára 16 K. 8-ad, 488 oldal.

A földközösségekről szóló ez a mű, mint e téren eddig legteljesebb összefoglaló munka, igen közelről érdeklí az erdészeti igazgatást s arra hivatott, hogy ne csupán a kezdő tisztviselőnek nyújtson tájékoztatást a földközösségek bonyolult jogi természetéről, hanem állandó tanácsadója legyen mindenkinek, akire az a szép feladat hárul, hogy a multban hihetetlen könnyelműséggel kezelt közös földbirtokok jobb gazdasági jövője érdekében működjenek.

Legmelegebben ajánljuk olvasóinknak e kitünő mű beszerzését.

Kondor Vilmos: **Az erdők közegészségügyi jelentősége.** Különlenyomat a „Magyar Társadalom“ 1914. évi 5. számából. Balassagyarmat, 1914.

Kondor Vilmos m. kir. főerdőtanácsos a Társadalomtudományi

Egyesület balassagyarmati bizottságának egyik ülésén olvasta fel azt az értekezését, amely fenti cím alatt most füzet alakjában is megjelent és az erdőknek az emberi egészségre gyakorolt kedvező hatását tárgyalja, kutatva e hatás természettudományi okait is. Mindig örömmel fogadjuk, ha illetékes szakférfiak az erdő érdekében a nagy nyilvánosság előtt szót emelnek; ebből a szempontból, de a szakemberre is tanulságos tartalmánál fogva örömmel üdvözölhetjük e füzet megjelenését is.

Gegesi Kiss Ernő: A csikvármegyei gazdasági felügyelőség jelentése Csik vármegye 1913. évi közigazdasági állapotáról. A jelentésből örömmel állapíthatjuk meg, hogy a primitív, ősi gazdálkodáshoz oly kitartóan ragaszkodó székelység körében is sikerült a gazdasági felügyelőség következetes munkájának hiveket toborozni a gazdasági haladásnak, az észszerűbb gazdasági rendszabályoknak. A füzet tanúsága szerint ez minden téren észlelhető. Részünkről itt csak azt a tényt kívánjuk kiemelni, hogy 1913. évben 2963 hold legelőterületen végeztek javítási munkálatok, aránylag csekély (7081 K) állami segélyvel s hogy Jenőfalva község közbirtokossága Kiss Ernő m. kir. erdőtanácsos előadásának hatása alatt 50.000 K-t ajánlott fel legelőjavításra. Hasonló üdvös tevékenység folyt a rétfelújítás terén.

Katona Béla: Magyarország közigazdasága 1913-ban. Ára 5 K. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, VI., Andrásy-ut 83. sz.), vagy könyvkereskedésben.

Mint már több éven át, úgy az 1913. év közigazdasági eseményeiről is tájékoztató összefoglalást igyekszik szerző nyújtani. Aki a modern gazdasági élet messze szerteágazó voltát ismeri, meg tudja ítélni, hogy ez nem könnyű feladat s annál nagyobb érdem, ha szerző ezt a maga elé tűzött feladatot sikeresen megoldotta. Részünkről elismeréssel kell felemlitenünk, hogy néhány oldalt az erdőgazdaságnak is szentel.

Virágtenyésztés, I. rész. 79 sikerült ábrával. Irta: *Czapáry Bertalan* m. kir. főkertész, a mezőhegyesi állami kertészet vezetője. Ára 1 K. Megjelent a „Pátria” irod. vállalat és nyomdai részv. társ. kiadásában, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Uj méhészeti szakkönyv. Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület a m. kir. földmivelésügyi miniszter megbízásából *Ambrózy Béla* báró, elhunyt jeles méhésznünknek már két kiadást ért, „A méh“ czimű szakmunkáját teljesen átdolgozva és kibővitve, harmadik kiadásban most bocsátotta közre. Méhészeti szakirodalmunk termékei között *Ambrózy* báró könyve eddig is kiemelkedett, még inkább mondható azonban ez a most megjelent harmadik kiadásáról, amely 51 $\frac{1}{2}$ iven tárgyalja a méhészetet és az ezzel összefüggő kérdéseket úgy gyakorlati, mint elméleti szempontból. A sok gondot és nagy munkát igénylő átdolgozást *Szilassy Zoltán* orsz. képviselő, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület ügyvezető alelnökének elnöklete alatt *Erdős Lajos*, *Kredéts Ferencz* és *Valló János* tagokból álló szerkesztő-bizottság végezte. A 822 oldalas és 628 ábrát tartalmazó könyv a „Pátria“ irodalmi és nyomdai vállalat munkája és úgy ott, mint az Országos Magyar Méhészeti Egyesületnél (Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.) füzve 8 K, kötve 10 K árban megszerezhető.

HIVATALOS KÖZLEMÉNY.

I.

FELHIVÁS

az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1914—1915. tanévben kiosztható segélyek ügyében.

A m. kir. földmivelésügyi minisztérium szolgálati ügyköréhez tartozó állami erdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1914—1915. tanévre szóló segélyek az 1906. évi 79981. szám alatt jóváhagyott szabályzat 8. szakaszának 4. pontja értelmében folyó évi július havában osztatnak ki.

Az idézett szabályzat értelmében segélyben részesülhetnek az állami erdészetenél (kincstári erdőknél, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, erdőfelügyelőségeknél, a selmeczbányai erdészeti főiskolánál, az erdőőri szakiskoláknál és erdészeti kísérleti állomásoknál) alkalmazott tényleges szolgálatban álló, nyugdíjazott

és elhalt összes tisztviselőknak (erdőtiszteknek, erdészeti tanároknak, erdészeti mérnököknek, kincstári erdészeti orvosoknak, erdőszámvevőségi tisztviselőknak, irodatiszteknek) mindkét nembeli gyermekei, illetőleg árvái, ha az alább felsorolt belföldi intézetek valamelyikének rendes tanulói közé az 1914—1915. tanévre felvétetnek, továbbá amennyiben már megelőzőleg is iskolába jártak volna, ha a tanulmányi előmenetelt igazoló bizonyítványaikban kitüntetett összes osztályzatoknak legalább fele kitünő, jeles, igen jó vagy jó.

Elégtelen osztályzat a segélyezést kizárja.

Tornából, énekből, valamint az egyes nem kötelező tárgyakból nyert osztályzat az igényjogosultság megállapításánál számításba nem vétetik.

Azok a tanintézetek, melyeknek rendes tanulói a szabályzat 18. §-a szerint segélyben részesíthetők, a következők.

A) *Fiugyermekek részére:*

1. az erdészeti főiskola,
2. gimnáziumok,
3. reáliskolák,
4. a felső kereskedelmi iskolák,
5. felső ipariskolák és
6. polgári iskolák.

B) *Leánygyermek részére:*

1. tanítónő-, óvónő- és nevelőnőképzők,
2. női kereskedelmi tanfolyamok,
3. felsőbb leányiskolák,
4. polgári leányiskolák.

C) *Mindkét nembeli gyermekek részére:*

1. Az elemi iskolák, azzal a korlátozással, hogy a fiugyermekek és az I—IV. osztályba járó leánygyermek segélyben csak akkor részesülhetnek, ha megfelelő helybeli tanintézet hiányában másutt kénytelenek tanulni. Atyátlan-anyátlan árvák minden esetben szülői házon kívül tanulónak tekintetnek.

2. A siketnémák, vakok stb. oktatására szolgáló gyógypeda-

gógiai tanintézetek és pedig tekintet nélkül a gyermekek életkorára és előképzettségére.

Más tanintézetek tanulói és a fentebb felsorolt tanintézetek rendkívüli, vendég- és magántanulói, nemkülönbén a különböző időszaki (téli, esti stb.) tanfolyamok hallgatói a segélyben nem részesíthetők.

A segélyek adományozása a folyamodó tisztviselő, illetve árva vagyoni viszonyainak számbavételével történik. Egyenlő igényjogosultság mellett előnyben részesülnek az árvák és azok a tisztviselők, kiknek több ellátatlan gyermekük van, vagy akiknek hivatali székhelyén megfelelő tanintézet nincs.

A segély kiosztásnál az atyának érdemessége is figyelembe vétetik.

A tisztviselő rendszeren csak 1 gyermek nevelésére nyerhet segélyt, 2 gyermek, vagy rendkívüli esetben 3 gyermek után csak akkor, ha az illetőnek első esetben legalább 4, vagy a második esetben legalább 5, még szülői ellátást igénylő gyermeke van.

A segély a szabályzat értelmében mindenkor csak egy-egy tanévre adatik, a segélyben részesülő a következő tanévben is részesülhet segélyben, de csak új kérvény alapján.

A segélyek minden év szeptember havától kezdve tíz egyenlő havi részletben szolgáltatnak ki, de csak abban az esetben, ha a gyermek tényleg a fent elősorolt tanintézetek valamelyikében tanul, illetőleg az első részlet már akkor, ha a gyermek az illető tanintézetbe felvétetett.

A segélyezés iránti kérvényekben kitüntetendő a folyamodó ellátatlan gyermekeinek száma s kora, az általuk látogatott tanintézet, az esetleg élvezett ösztöndíj, vagy más ilyenmü állandó segély összege s a kérvényhez a gyermek, illetőleg a gyermekek legutolsó iskolai bizonyítványai, nemkülönbén a szülők vagyoni állásáról szóló hatósági bizonyítvány, illetve atyátlan-anyátlan árváknál az árvaszék igazolványa csatolandók. Özvegyek, illetve árvák kérvényeiben azonfelül az is kitüntetendő, hogy az özvegyi ellátás, illetve a nevelési járulék az új, vagy még a régi nyugdíjtörvény alapján lett-e és mily összegben megállapítva?

Az érdekelt szülők, illetőleg gyámok fölhívhatnak, hogy az alaptól nyerhető segélyek iránti kérvényüket szabályszerű bélyeggel

ellátva legkésőbb folyó évi július hó 8-ig „Az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alap intéző bizottságához“ (Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám) beküldjék. Az ezen határidőn túl beérkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1914. évi május hó.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter.

II.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY

erdősítési és csemetenevelési (csemetekertfentartási) jutalmakra.

16230/1914/I/A/1. szám. Mindazok az erdőbirtokosok, akik az erdőtörvény (1879. évi XXXI. t.-cz.) 165. §-ában körülírt kopár, vizmosásos és futóhomokos területeiken ez év folyamán közgazdasági jelentőséggel bíró erdősítéseket foganatosítanak, továbbá mindazok, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ának hatálya alá nem tartozó erdőbirtokosok, akik a fent jelzett célra szükségelt erdei facsemeték nevelésére csemetekerteket telepítenek s azokat legalább is (5) öt éven át kifogástalan állapotban üzemben tartják, az alább felsorolt jutalmakra pályázhatnak.

I.

Az erdősítéseket teljesítő birtokosok részére kitűztem:

három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, egyet disztárgyban),

négy egyenként 800 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt disztárgyban),

négy egyenként 600 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt disztárgyban),

öt egyenként 500 koronás elsőrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, kettőt disztárgyban),

öt egyenként 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, kettőt disztárgyban),

öt egyenként 300 K-ás másodrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, kettőt disztárgyban)

és négy egyenként 200 K-ás másodrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, egyet disztárgyban),
 vagyis összesen tizenegy (11) nagy jutalmat, tiz (10) elsőrendű és kilencz (9) másodrendű elismerő jutalmat.

II.

A csemetekerteket telepítő és fenntartó birtokosok részére kítüztem :

öt	egyenként	300 K-ás	elismerő	jutalmat
öt	"	200 K-ás	"	"
öt	"	100 K-ás	"	"

vagyis összesen tizenöt (15) elismerő jutalmat.

Az I. alatt kítüzött erdősítési jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérlők) azon erdősítéseikkel versenyezhetnek, amelyeket az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. §-ában körülírt kopár, vizmosásos vagy futóhomokterületeken általánosságban véve állami pénzsegély igénybevétele nélkül — kivételes esetekben azonban, midőn a birtokos a munkálatokat különös gondossággal és sikerrel, rendkívül nehéz viszonyok között teljesítette s azokkal fontos közérdekeket sokszorta nagyobb mértékben elégitett ki, mint amennyire saját érdekeit előmozdította — állami segély igénybevétele esetén is a folyó év tavaszán vagy őszén foganatosítottak.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek,

b) a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek,

c) az 500 és 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 10 kat. hold terjedelműek, és végül

d) a 300—200 koronás másodrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 5 kat. hold terjedelműek legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősítést az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat foganatosítani s a létrejövő erdőt

az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fenntartani és kezelni tartozik.

A versenyre bocsátott erdősitések az 1919-ik évben fognak a helyszínén megbiráltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősitések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősitésnél felmerült nehézségek és az erdősitésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni; de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vétetnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

Az odaitélt pénzjutalom egy harmadrésze az erdősitést teljesítő kezelő erdőtitstet (gazdatisztet vagy bérlőt) fogja illetni. A disztárgyat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, kik a jutalmazott erdősitések teljesítése körül kiváló érdemet szereztek, érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősitéseket legkésőbb folyó évi július hó végéig, a folyó év őszén teljesített erdősitéseket pedig legkésőbb folyó évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közgazgatási erdőszeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségénél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő erdősitésekkel az erdősitést teljesítő erdő- vagy gazdatiszt, valamint a beerdősitett terület bérlője is, de pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul és egyszersmind kötelezi magát, hogy a versenyre bocsátott erdősitést az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-aiban meghatározott feltételek szerint állandóan erdőként fogja fenntartani és kezelni.

A pályázati kérvényben az erdősités helyét (község, dülő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősitésre használt fanemeket pontosan meg kell jelölni.

A II. alatt kitűzött csemetekerttelepítési és fenntartási jutalmakra azok a birtokosok pályázhatnak, akik — tulajdonjogi címük szerint — nem tartoznak az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ának hatálya alá s akik csemetekertjeiket állami segély igénybevétele nélkül telepítik és tartják fen.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) a 300 és 200 koronás jutalmakra pályázó birtokosok csemetekertjének területe legalább is $\frac{1}{2}$ kat. hold kiterjedésü,

b) a 100 koronás jutalmakra pályázó birtokosok csemetekertje legalább is $\frac{1}{4}$ kat. hold kiterjedésű legyen.

A pályázó birtokos köteles a versenyre bocsátott csemetekertet állandóan gondozni és legalább is az elbírálás időpontjáig üzemben tartani.

A versenyre bocsátott csemetekertek 1919. évben fognak a helyszínén megbíráltatni, míg állandó gondozásukról, illetőleg üzemben tartásukról a kir. erdőfelügyelőség évről-évre fog meggyőződést szerezni.

A pénzjutalmak kiosztásánál az állandó gondozás és üzembentartás mérve mellett figyelembe vétetnek a birtokos vagyoni viszonyai is.

Az odaitélt pénzjutalom egy harmadrésze a csemetekert kezelőjét fogja illetni.

A telepített csemetekerteket minden év július hó 1-eig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségénél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő csemetekerttel a kezelő erdőtiszt, gazdatiszt, vagy erdőőr, gazda stb., valamint a beerdősítendő terület bérlője is, de nevezettek pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul.

A pályázati kérvényben a csemetekert fekvését (község, dűlő, helyrajzi szám) és kiterjedését meg kell jelölni.

Budapest, 1914. évi május hóban.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

KÜLÖNFÉLÉK.

Halálozás. Homoródszentpáli *Szentpály* Kázmér osztr.-magy. államvasutársasági erdőfelügyelő, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja f. évi június hó 8-án Oraviczabányán elhunyt. *Béke hamvaira!*

Tölgyerdők pusztulása. Az erdészeti szakirodalom szerint rovarpusztítás, széltörés stb. eddig csak a kisebb visszaserzőképes-

séggel bíró tűlevelű fákra és az ilyen fákból álló erdőkre voltak végzetes, pusztuló hatással. Arról, hogy lomblevelű fákból álló nagyobb erdőrészek valami ilyenemű elemi csapás folytán teljesen elpusztultak volna, hallani mindeddig nem igen lehetett, ilyenről szaktársaimat most, sajnos, értesítenem kell.

Baranya vármegye délkeleti részének sikvidéki erdeiben, melyek Frigyes kir. herczeg bellyei, Schaumburg-Lippe herczeg dárdái és gróf Benyovszky siklói uradalmaihoz tartoznak, továbbá Siklós nagyközség és a mattyi volt urbéresék tulajdonát képező erdőkben az 1913. évben helyenkint oly foku hernyórágás fordult elő, hogy a fák teljes lombozatukat elvesztették. A rágás befejezése, tehát a hernyók bebábozása után június hó végével az ujonnan kifakadó lombzatot a tölgyfákon, főleg az elegyetlen tölgyesekben azután a lisztharmat (*Oidium quercinum*) lepte el, a fiatal még fejletlen leveleket és hajtásokat elsorvasztotta, tönkretette. Egyes fiatal, 5—15 éves tölgyesekben az első levélhajtásokat a késői fagy, a másikat pedig a lisztharmat tette tönkre. Ezen elemi csapások találkozása folytán a fák az egész éven át légző és a nedvességet elpárologtató szerveiktől, a levelektől megfosztva lévén, megfulladtak, mintegy 500 kat. hold kiterjedésű legnagyobb-részt 30—60 éves, kisebb részben 5—15 éves tölgyerdő teljesen kiszáradt és sürgősen tarra lesz vágandó.

Ennél azonban sokkal nagyobb veszedelem fenyegeti ezen erdőket a folyó 1914. évben, amennyiben a lombfák leveleit pusztító különböző fajú hernyó a múlt évinél sokkal nagyobb mértékben és sokkal nagyobb területen, mintegy 11.000 kat. holdon lépett fel, ezenfelül a május elején volt igen erős fagy a tölgyfiatalosok leveleit és friss hajtásait legnagyobbbrészt elpusztította, a lisztharmat máris mutatkozik, a csapadékdus időjárás folytán bizonyosan el fog hatalmasodni, mindezek folytán félok, hogy ezer és ezer hold kiterjedésű, különböző koru tölgyerdő még a folyó évben teljesen ki fog száradni. Már most is meg lehet állapítani, hogy az idei fagy és az utána következő hernyórágás folytán lombozatuktól kétszer is megfosztott tölgyfák többé levelet hajtani nem fognak, már most száradásnak indultak.

Legnagyobb mértékben az „*Ocneria dispar*“ hernyójának előfordulása állapítottatott meg, ezenkívül kisebb-nagyobb mennyiség-

ben előfordultak még a „*Gastropacha neustria*“, a „*Porthesia chrisorrhoea*“, az araszolók közül a „*Hibernia defoliaria*“ és a „*Cheimatobia brumata*“.

Tudomásom szerint első ízben az 1910. és 1911. években fordult elő ez a baj a nagyváradi latin szertartású püspökség biharvármegyei béli és ökrösi, továbbá Zágráb vármegyében Frigyes kir. herczeg topolováczi és Thurn és Taxis herczeg lekeniki uradalmaiban, sehol sem azonban oly nagy mértékben, mint az most Baranya vármegyében mutatkozik.

A hernyóknak ily óriási mennyisége és a megtámadott területek ily nagy kiterjedése mellett a hernyóknak mesterséges elpusztításáról természetesen szó sem lehetett, az egyedül célhoz vezető védekezési mód a jelen esetben a hernyók által nagy mértékben megtámadott erdőrészek elszigetelése azoktól az erdőrészektől, melyekbe a hernyó vagy egyáltalában nem, vagy még csak kisebb számban vándorol át. Az ezen erdőrészeket elhatároló utakon és nyiladékokon, vagy az ezen célból újonnan kivágott nyiladékokon mintegy 30 *cm* széles ugynevezett cserkészutak létesítettek, azok minden fűtől és gáztól megtisztítottak, az ut közepére két egymáshoz fektetett nád- vagy czirokszál, esetleg farud fektetett és megerősített s ezen több kilométer hosszú folytatólagos vonal hernyóenyvvel vastagon bekenetett. Ezenkívül hernyóenyvgyűrűkkel ellátott 10—15 méter széles elszigetelő pászták is alkalmaztattak.

Az araszoló lepkék földön levő bábjainak pusztítása céljából az illető erdőrészek júliustól októberig sertésekkel fognak legeltetni, a legveszedelmesebb elemi csapás, a bajnak tulajdonképeni okozója, a liztharmat ellen a fiatalabb tölgyesek kénporral fognak permeteztetni, természetesen csak azok, melyek koronája a permetezéssel még elérhető. Az „*Ocneria dispar*“ petecsomói a tél folyamán karbolineummal fognak pusztíttatni.

Az elszigeteléssel való védekezéstről már most is megállapítható, hogy ott, ahol az enyv vastagon alkalmaztatott, az eső által elmosva megújított s az elszigetelő ut állandóan és gondosan minden lehulló levéltől tisztán tartatott — sikerrel járt, a nyiladék egyik oldalán levő erdő lombozata a hernyók által teljesen le van rágva, míg a másik, elszigetelt oldalán a lombozat ép és teljes. Ellenben, ahol az elszigetelő út különösen a magasabb

fákról a hernyórágás folytán sűrűn lehulló levélrészektől tisztán tartható nem volt, ott a hernyók a lehullott leveleket hidnak használva, tömegesen áttörtek a védelmi vonalon.

Ezen igen komoly és úgy látszik nem mulólagos új veszedelemről ezuttal csupán rövid értesítést adok, kötelességemnek fogom azonban tartani, hogy annak idején ezen baj lefolyásának minden részletéről, az alkalmazott védekezési intézkedések részleteiről és eredményeiről szaktársaimat e lap hasábjain értesítem.

Pánczél Ottó.

A sávós tölgybogár (*Coraebus bifasciatus*) ezidei fellépése.

A sávós tölgybogár a folyó évben Bars, Nyitra és Pozsony vármegyékben az 1912. évinél nagyobb mértékben lépett fel. Bars vármegyében fellépése ugyan közepes, de Nyitra vármegyében Nyitragerencséren és Pozsony vármegyében Limpakon a megjelenés oly mérvű, hogy ilyen eddigelé itt nem tapasztaltattott.

Nyitragerencséren az esztergomi főkáptalan kérgező üzembem kezelt tölgyсарjerdejének legidősebb, husz éves állományaiban oly mértékű a fellépte, hogy talán nincs is törzs, amelyen legalább egy, de néhol 6—8 száraz ág nem mutatná jelenlétét. A kérdéses erdő éppen úgy, mint a limpaki erdő déli fekvésű, tehát a bogár a nap melegének legjobban kitett lejtőkön fordul elő leginkább. Fialatosban előfordulása ritka. Csakis az idősebb állományokban található, de ott az erdő szélén épp úgy, mint közepén. A nyitragerencséri fellépés határozottan káros, mivel ugyszólván tönkretette a huszéves erdőrészt.

Junius hó 5-iki kiszállásomkor a bogár báb alakban volt az ágakban található. Az ág letörésénél a báb vagy az ágban a halálgyűrű felett, ritkán a halálgyűrű alatt a csonkban volt fellelhető. A báb oly érzékeny és gyenge volt, hogy egy kis rázásra megrepedt és elpusztult. Ebből következtethető, hogy az egyedüli irtási mód az elszáradt ágaknak junius hó 1—15. közötti letörése, mivel akkor a gyenge báb vagy a letörésnél, vagy pedig az ágban, vagy a csonkban a levegő változása folytán pusztul el. Nyitragerencséren, hol a fa nagy értékkel bír — nép a letört ágakért teljesíti az irást —, tehát itt igazán költségmentes és hogy eredménye is lesz, az valószínű.

Igen érdekes megfigyelést tettem a halálgyűrű készitési idejére

nézve. Az ágak vagy rügyfakadás előtt, vagy a rügyfakadás kezdetén, vagy már a levelek teljes kifejlődése után száradtak el. Ebből következtethető, hogy a halálgyűrűt a sávós tölgybogár álczája nemcsak a rügyfakadás után, hanem még annak előtte is készíti, aszerint, amint bábképződésre érett volt, vagy sem. A halálgyűrű elkészítése után történik mindenkor a bebábozás és így fentiek szerint a bogár repülési idejében is lehet 1—2 hét az eltérés.

Minthogy a bogár fellépése a múlt évben ugyyszólván nem volt megállapítható és mivel az erdészeti központi kísérleti állomás, valamint az állami rovarügyi állomás vezetőjével történt 1912. évi kiszállásom idejében tapasztaltak után csakis ez évben, tehát két évre rá lépett fel ismét a sávós tölgybogár nagyobb mértékben, ennél fogva teljesen biztosan állítható, hogy a *Coraebus bifasciatus* két évig fejlődik.

Az irtás ott, ahol a bogár idősebb állományokban fordul elő, az elszáradt ágak letörésével csakis akkor eszközölhető, ha a napszám igen alacsony, vagy pedig ott, ahol azt a nép az ágak fejében teljesíti, de másutt igen költséges és nem áll arányban az elérendő sikerrel. Az irtás más módja eddig nem ismeretes, mert a sávós tölgybogár álczája védett helyen van és azt sem a madarak, sem betegségek, sem rovarok meg nem támadhatják, az ember pedig csak akkor veszi észre jelenlétét, amikor a károsítás már megtörtént.

A bogár maga, mint minden buprestida, virágon kell hogy előforduljon, de eddigelé még a szabadban nem fogta virágon egy szakember sem és így nem tudni, hogy milyen virágon szeret tartózkodni? Ha ez ismeretes lesz, úgy talán a virágokon gyűjthető és pusztítható lesz a bogár, addigra azonban csakis az ágletérés, a megtámadott területeknek teljes letarolása és a fanemváltoztatás járhatnak sikerrel. *Matusovits Péter.*

Jegyzetek az időjárásról. A folyó év eddig elmúlt napjai alig modhatók a megszokottaknak. Az Alföldön ritkán van olyan tartós hideg, mint aminő január utolsó harmadát s az egész február hónapot jellegezte.

A negyvenévi átlagon Szegeden januárban —3·2, február hónapban —2·8 C fokkal maradt alul a hőmérő.

A hómérő legjobban alásülyedt január 28-án hajnalban, mikor is —20·2 C fokot mutatott.

A fentemlített állandó és nagy hidegnek hatása azonban sem a talajon, sem az azt fedő növényeken kellőleg nem érvényesülhetett, mert az elég magas s meglehetősen arányosan elosztott hótakaró mint rossz hővezető megvédte az alatta lévő növényeket.

E télen az őszi szántások sokkal kevésbé porhanyósodtak meg, mint más évben vékonyabb hótakaró és kisebb hősülyedés mellett. Általános volt a panasz, hogy az őszi gőzekezántások itt az Alföldön igen rossz munkálatauk voltak a tavasszal. Egyébként a fagy porlasztó hatására hátrányos befolyással volt a deczemberi szárazság is. A növények oly jól teleltek a nagy hó alatt, hogy a legelő zöldülése a szokottnál majd egy héttel előbb indult meg.

A *Crocus variegatus* és *Bulbocodium ruthenicum* 6 nappal előbb viritott, mint a mult évben. Előbbiből márczius hó 8-án, utóbbiból 9-én találtam az első virágokat; a *Senecio vulgaris* pedig már márczius hó 4-én viritott.

Potentilla arenaria virágját márczius hó 17., *Caltha palustris* és *Gagea pusilla* virágját márczius hó 19-én leltem a legelsőt.

A földi eper (*Fragaria vesca* L.) olyan jól telelt át a hó alatt, hogy márczius hó 18-án szórványosan virág volt található rajta.

A *Carex stenophilla*, mely a magasabb és soványabb homokterületek pázsitjának fő alkotórésze, szintén már márczius hó 26-án viritani kezdett.

Adonis vernalis igen szép szalmasárga virágjával már márczius 26-án élénkítette a szabadkai közlegelő erőteljes s kötöttebb részeit.

500 év óta gyógyítanak csuzeit, köszvényt, ischiast stb.

Trencsénteplicz

radioaktív kénes hőforrásai és iszapfürdői. Szállodák fürdőkkel egybeépítve, azéri egész éven át nyitva. Hidegvizgyógyintézet. Diétetikus konyha. *Uj fürdők. Uj szállodák. Uj iszapfürdők.* Házikurához: Kénes iszap- és vizszétküldés.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai és azok hozzátartozói a junius 15-től szeptember 1-ig terjedő idő kivételével napi 8 koronáért szobát, ellátást, fürdő- vagy iszapkezelést kapnak. Aki ezt a kedvezményt nem veszi igénybe, de a fürdőigazgatóság házaiban lakik, a lakásnál és fürdőknél 50% kedvezmény élvez. Iszapszétküldésnél 10%.

Igen szépen haladt előre a fatenyészet is. A fehérfenyőfajmag április 5-én már kezdett hullani, három nappal előbb, mint múlt évben.

A legszebb reményeket táplálta a gazda, melyek a május 3-iki és 4-iki rendkívüli hőszüvelyés folytán szertefoszlottak.

Előbb említett első napon a hőmérő a föld fölött 5 cm-nyire -2 C^0 , 150 cm magasan $+0.3\text{ C}$, míg második napon ugyan-csak 5 cm-nyi magasságban -6.6 C , 150 cm magasságban pedig -1.2 C^0 -ra süllyedt le.

Előbbi hőszüvelyések mellett, a maximum a napon május 3-án 41.6 C , 4-én 44 C^0 volt.

Előbb említett nagy lehülés a már levelezésben levő erdei fákra — a nyírfát kivéve — káros hatással volt. A gyenge levelek, aszerint, amint a fák magasabb kitétebb, vagy hideg lapályokban voltak, többé vagy kevésbé elfagytak.

A 3—4 éves amerikai kőrisek teljesen elfagytak, míg a velük elegendően levő fehérfenyőfák levelecskéi csak mintegy méternyi magasságig fagytak le; ugyanígy mutatkozott a fagykár fekete-, kanadai és jegenye nyárfacskákön.

Gleditsia amorphia és magas kőrís szintén elfagytak, de legáltalánosabb volt a fagykár az ákáczosokban, mert itt a füves hideg lapályokban 2.5 m magasságban is volt észlelhető; ellenben a szélnek jobban kitétt csupasz buczkás részeken helyenként alig volt fagykár észlelhető.

Az ákáczmagtermésben a fagy azonban semmi észrevehető kárt nem tett.

Feketefenyőcsemetéiken Szabadka határában a tölgyfási 2 éves magvetésben állapítható meg kisebb fagykár, hol a csemeték csucsrügyének hegyét csipte meg a hideg. Igen kis mértékben ilyenmü károsítás néhol a kiültetelt csemetéknél is észlelhető volt.

Gyümölcsben fagykár észlelhető az őszi- és kajszinbaraczknál, de nem általánosan; ellenben a szőlő Szeged-Alsótanyán, Pusztamérgesben legnagyobb részben elfagzott. Kultivált növények közül a burgonya, kukoricza, árpa és rozs fagyott el a hideg laposokban.

A vadnövények elég jól állták a fagyot, a hideg káros hatását

csak *Cynoglossum officinale* L. alsó leveleinek nyelén találtam és az *Andropogon Grillus* levél hegyein, míg a *Cynanchum Vincetoxicum* teljesen lefagyott.

Szeged, 1914. évi május hó 21-én.

Kiss Ferencz.

A georghofi tuskóirtás, amelyről az Erd. Lapok f. é. IV. számában megemlékezés történt, immár befejezést nyert és költségére nézve pontos adatok állanak rendelkezésre. Míg kézi erővel a 76 kat. holdnyi irtás több évet és igen nagy költséget igényelt volna, addig a Dynamit Nobel r.-t. Astralit nevű veszélytelen robbantó anyagával villanyos gyújtás mellett ez a terület a tél folyamán teljesen irtatott, úgy hogy tavasszal tengerivel már be volt vethető, ami már magában véve nagy pénzügyi előnyt jelent. Az irtás költsége kat. holdanként 130 K volt, ami bizonyára kevésnek mondható, ha megtudjuk, hogy egy holdon átlag 72 drb 80 cm körüli átmérővel biró tuskó volt.

PÖSTYÉN

ma már kettős fogalom.

1. Hires iszapforrásai csusz-, köszvényeseteiben az egész világon elismert páratlan gyógyhatásuak.

2. Kitűnően felszerelt hideggyógyintézetében neuraszténiák, szívbajok pompás eredménnyel kezelhetők. 1912-ben 18.000 fürdővendég. Télen nyáron nyitva. Felvilágosítást nyújt a

Fürdőigazgatóság.

Egyesületünk tagjai utalvány alapján
:: kedvezményben részesülnek. ::

Bővebbet az elnökségnél.

Gyógykezelési kedvezmény Pöstyénben. Dr. Weltmann M. a köszvényes, csuzos és neuralgiás bántalmak szakorvosa Pöstyénben egyesületi tagjainknak 50%-os, vagyontalanoknak pedig díjmentes gyógykezelést ajánlott fel.

Elszámolás a Mensa Academica czéljaira befolyt adományokról. A főiskolai Mensa Academica Egyesület elnöksége őszinte és hálás köszönetének kifejezésével ujabban a következő adományokat nyugtázza: Selmeczi Népbank 50 K, Selmeczi Takarékpénztár 50 K, Selmezbányai Kereskedelmi és Hitelintézet 25 K, Selmezbányai Atlétikai Klub 250 K, folyó évi államségély I. részlete 1000 K.

Az elnökség.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

Földmivelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Koppányi* Lajos és *Dióssy* Dezső erdőszámtanácsosoknak a főerdőszámtanácsosi címet és jelleget díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1914. évi június 5-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

BÁRÓ GHILLÁNY IMRE s. k.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Kende* Dániel m. kir. erdőtanácsost, sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak elismerése mellett, saját kérelmére nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Draskovich* József m. kir. főerdőmérnököt Rezsőpartról Lippára (ellenörködőnek), *Lengyel* Viktor m. kir. erdőmérnököt Benesházáról Besztercebányára (központi szolgálathoz), *Szilvay* József m. kir. segéderdőmérnököt pedig Orsováról Rezsőpartra (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Kovássy* Kálmán m. kir. erdőmérnököt Körösmezőről Máramarosszigetre (ellenörködőnek), *Jonásch* Kornél m. kir. segéderdőmérnököt pedig Máramarosszigetről Körösmezőre (mezőhát erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Günther* József m. kir. fő-erdmérnököt Rahóról Nagybányára (fernezelyi erdőgondnoknak), *Branszky* László m. kir. erdmérnököt Tiszabogdányból Rahóra (erdőgondnoknak), *Braxatorisz* Zoltán m. kir. segédmérnököt Máramarosszigetről Tiszabogdányba (erdőgondnoknak), *Szelezcky* János m. kir. főerdmérnököt pedig a fernezelyi erdőgondnokság vezetése alóli egyidejű felmentése mellett beosztotta a nagybányai m. kir. főerdőhivatal központi szolgálatához.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Török* Miklós m. kir. segéderdmérnöknek állásáról történt lemondását elfogadta.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Fodor* Vincze kir. segéderdmérnököt Ljeskováczról Koszinjba.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Trauer* Gyula m. kir. fő-erdmérnököt Palánkáról Lugosra (pénztárosnak).

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA.

I.

KÖRENDELET

a jogi és szaktanulmányi pótlékoknak szolgálati díj alá vonása tárgyában.

(Valamennyi fő- és ügyosztálynak, a számvevőségi igazgatónak, a számvevőség mindhárom csoportjának, valamennyi utalványozási joggal felruházott alárendelt hivatalnak és az azok mellé rendelt számvevőségeknek.)

11407/1913. eln. szám. — Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912. évi LXV. t.-cz. 23. §-ban fel vannak sorolva mindazon illetmények, amelyek nyugdíjba beszámítható javadalmazást képeznek s amely javadalmazás ehhez képest szolgálati díj alá vonandó. Kérdés merülvén fel aziránt, hogy azok a jogi- és szaktanulmányi pótlékok, amelyek az új nyugdíjtörvény életbelépte előtt engedélyeztettek s amelyek csak működési, tehát nyugdíjba be nem számítható pótlék természetével bírtak s mint ilyenek szolgálati díj alá nem vonattak, most utólag szolgálati díj alá vonandók-e vagy sem, a pénzügyminiszter ur véleményének kikérése után tudomás és mihez tartás végett

értesitem a Czimet, hogy a szóban forgó *jogi és szaktanulmányi pótlékok*, mint az 1912. évi LXV. t.-cz. 23. §-nak *b)* pontjában felsorolt többi illetmények is, *tekintet nélkül arra, hogy azok az 1912. évi LXV. t.-cz. hatálybalépése előtt vagy az után engedélyezettek, szolgálati díj alá vonandók*, mert olyan illetményeknél, amelyek ezidőszerint, az 1912. évi LXV. t.-cz. 23. § a alapján, tekintet nélkül az engedélyezés időpontjára, beszámítható javadal-mazást képeznek, a szolgálati díjkötelezettség szempontjából sem lehet különbséget tenni aszerint, hogy azok az 1912. évi LXV. t.-cz. hatályba lépése előtt, vagy az után engedélyezettek.

A jogi és szaktanulmányi pótlékok után esedékes *szolgálati díj nem egyszerre, hanem folyó évi február hó 1-től kezdődőleg tizenkét egyenlő havi részletben lesz levonandó*. Felhívom a Czimet, hogy eziránt saját hatáskörében megfelelően intézkedjék és arról az érdekelteket értesítse.

Értesitem egyben a Czimet, hogy miután a szóban levő illetmények az 1912. évi LXV. t.-cz. 23. §-a által fizetés természetével bíró illetmények jellegével ruháztattak fel, azok az 1893. évi IV. t.-cz. 10. §-ban foglaltak szempontjából a fizetéssel egyenlő elbánás alá esnek, így azon tisztviselő részére, aki oly szakhoz lép át, amelynél ily pótlék rendszeresítve nincs s nem is jár (például egy számellenőr miniszteri segédfogalmazóvá nevezetik ki), megszűnő pótléka helyett az 1893. évi IV. t.-cz. 10. §-a alapján megfelelő összegű személyi pótlék engedélyezendő, amely személyi pótlék a fizetés természetével bíró egyéb illetményeknek emelkedése esetén a többlet erejéig beszűntetendő.

Budapest, 1914. évi január hó 16-án.

A miniszter helyett:

bárá Kazy s. k.
államtitkár.

II.

KÖRRENDELET

a kisegítő szolgálatot teljesítő erdőtiszteknek a külső szolgálatba való kihelyezése esetén számítható költségeik tárgyában.

(Valamennyi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.)

17662/I/B/1. szám. — Az 1906. évi 6931/el. szám alatt kiadott szabályzat 16. §-ának *c)* pontja szerint „az erdő- és faraktár-gondnokságoknál állandóan alkalmazott segédszemélyzet, nemkülönben egyes erdőgondnokságokhoz hosszabb időre kirendelt helyetteseknek beosztása áthelyezés útján történik, amely esetben ily tisztviselőknek a szabályszerű átköltözési költségek járnak“.

Az erdőtiszteknek áthelyezési ügyeiben a hivatali hatáskör 37. §-a szerint az igazgatási hivatalokat eddig az önálló intézkedés joga meg nem illette.

Hogy azonban a kisegítő szolgálatot teljesítő segéderdő-mérnököknek és erdőmérnökyakornokoknak időnként az igazgatási hivatal területén belül a szolgálat érdekében gyakran sürögősen szükségesnek mutatkozó áthelyezése késedelem nélkül fogatosítható legyen, utasítom a igazgatási hivatalt, hogy a rendszeresített állást be nem töltő segéderdőmérnököket, ha valamely erdő- vagy faraktár-gondnokság székhelyén tervezett alkalmaztatásuk előreláthatólag 3 hónapnál hosszabb időre fog terjedni s az erdőmérnökyakornokokat, ha valamely erdő- vagy faraktár-gondnokság székhelyén tervezett alkalmaztatásuk előreláthatólag 1 hónapnál hosszabb időre fog terjedni, az illető állomáshelyre saját hatáskörében helyezze át s nekik azokat az átköltözködési költségeket utalványozza, melyek őket az említett utiszabályzat szerint megilletik.

Az ily áthelyezések az itteni nyilvántartások kiigazítása végett ide haladéktalanul bejelentendők.

Budapest, 1914. évi május hó 29-én.

A miniszter helyett:

Bartóky,
államtitkár.

Az „Erdészeti Lapok“ 1914. évi XIII. füzetének tartalma:

	Oldal
<i>Kolossy Imre</i> : A feketegaramvölgyi erdei vasutról	659
<i>Füzy Zoltán</i> : A magyarországi árvizek	693
EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK. Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1914. június hó 16-án tartott ülésétől.....	699
IRODALOM. <i>Lapszemle</i> . Erdészeti Kísérletek 1914. évi I. és II. füzet (<i>Róth Gyula</i>)	703
<i>Könyvismertetések</i>	710
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK. I. Felhívás a gyermeknevelési alap ügyé- ben. — II. Pályázat erdősítési és csemetenevelési jutalmakra	712
KÜLÖNFÉLÉK. Halálozás. — Tölgyerdők pusztulása (<i>Pánczél Ottó</i>). — A sávós tölgybogár idei fellépése (<i>Matusovits Péter</i>). — Jegyzetek az időjárásról (<i>Kiss Ferencz</i>). — A georghofi tuskóirtás. — Gyógy- kezelési kedvezmény Pöstyénben. — Elszámolás a Mensa Academica céljaira befolyt adományokról.....	718
VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK az erdészeti szolgálat köréből ...	726
ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA	727
HIRDETÉSEK	I—XIII

Az „Erdészeti Lapok“ 1914. évi XIII. füzetének
HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért
a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttával szedett hirdetés milliméterenkint a) faeladási hirdetéseknel 30 fillér, b) más hirdetéseknel 20 fillér. Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttával szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonként 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

PIEPER-féle „WALDTEUFEL“

német birod. szab.

fatuskó robbantásához.

PIEPER ADOLF gyára. MOERS a. RHEIN.

(I. XII. 9.)

KUZMA GYULA, hites törvényszéki szakértő,
erdőmérnöki irodája

(2. XII. 8)

ZÁGRÁB, Hercegovacska-u. 18/a.

:: ELVALLAL MINDEN SZAKBAVÁGÓ MUNKÁT. ::

Pályázati hirdetmény. 116713/914/A/I. sz. — A magyar királyi államvasutak pályafentartási és építési szolgálatánál mintegy 20—24 oly mérnöki állás van üresedésben, amelyeket a selmeczbányai m. kir. erdészeti és bányászati főiskolán oklevelet szerzett mérnökökkel szándékozunk betölteni.

Ez állásokra ezennel pályázatot hirdetünk.

A selmeczbányai m. kir. erdészeti és bányászati főiskolán oklevelet szerzett oly mérnökök, akik a felvétel általános kellékeinek

megfelelnek s a megtartandó orvosi vizsgálaton a vasuti szolgálatra alkalmasaknak találtnak — az ideiglenes alkalmazás mellőzésével — *azonnal* évi fizetéses, végleges minőségű mérnökökké neveztetnek ki a m. kir. államvasuti tisztviselők részére az 1907. évi L. t.-cz. által megállapított A) fizetési táblázat VIII. fizetési osztályának 3. fizetési fokozatába.

Ezzel az első kinevezéssel évi 2300 K fizetés és a szabályszerű, beosztási helyek szerint 450 és 900 K között váltakozó lakáspénz jár.

Az osztálymérnökségekhez beosztott mérnökök ezenfelül évenként 1000 K utiátalányban és nagyobb építkezések tartamára megfelelő összegű építési pótlékban is részesülnek.

A beosztásuknál fogva utazási átalányban nem részesülő mérnökök, hivatalos utazásaik alkalmával napi- és fuvardijakat számíthatnak fel.

Ugy maguk, valamint közvetlen családtagjaik (feleség és gyermek) saját vonalainkon szabad utazási kedvezményben és mérsékelt áru tüzelő- és világítóanyagok kedvezményében, valamint egyéb kedvezményekben is részesülnek.

A magasabb fizetési fokozatba, illetve fizetési osztályba való előlépés a VI. fizetési osztály 1-ső fizetési fokozatáig három évenként törvényileg biztosítva van, de kiváló szolgálattétel esetére a várakozási idő megrövidíthető.

A vasut szolgálatába való felvétel a következő minősítéshez van kötve:

Csak oly egyén vehető fel, aki

1. magyar állampolgár;
2. 18-ik életévét már betöltötte, de 35-ik életévét a felvétel időpontjában meg nem haladta;
3. szellemileg és testileg ép és a vasuti szolgálatra alkalmas;
4. csőd, vagy gondnokság alatt nem áll;
5. büntett, vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt vád alá helyezve, vagy általában szabadságvesztésbüntetés alatt nincsen; nyereségvágyból eredő büntett, vagy vétség miatt elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt nem áll és erkölcsi tekintetben egyébként sem esik kifogás alá;
6. az előirt iskolai képzettséggel bír.

A pályázó szellemi és testi épsége és vasuti szolgálatra való

(4—8.)

alkalmassága 4 K vizsgálati díj és az orvosi bizonyítványra felragasztandó 1 K-ás okmánybélyeg beszolgáltatása ellenében hivatalos felszólításra vasuti orvosaink által állapittatik meg.

A felvétel többi kellékeit a sajátkezüleg irt pályázati kérvényhez csatolandó hiteles okiratokkal kell igazolni.

A pályázati kérvényhez csatolni kell tehát a honossági, illetve illetőségi bizonyítványt, a születési anyakönyvi kivonatot, a 4. és 5. pontok alatt említett körülményeket igazoló hatósági bizonyítványt és az erdész- vagy bányamérnöki oklevelet.

A pályázati kérvényhez a katonai viszonyt feltüntető okmányt is csatolni kell s meg kell említeni a pályázó családi állapotát, továbbá valamely alkalmazottunkkal fennálló rokonsági viszonyt is.

Végül igazolni kell a pályázónak korábbi foglalkozását is.

A pályázati kérvények egy koronás okmánybélyeggel ellátva a magyar királyi államvasutak igazgatóságának A/IV. (személyzeti ügyek) osztályához (Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 73—75.) nyújtandók be.

Budapest, 1914. évi május hóban.

(5. II. 2.)

Az igazgatóság.

Tölgyfaeladási hirdetés. 786/914. sz. — Brassó vármegyében fekvő Feketehalom község 1914. évi augusztus hó 3-án délután 3 órakor a községi irodában nyilvános szóbeli és zárt írásbeli ajánlat útján eladja:

A) a községi erdőnek a „Teudorf“ nevű részletében („A“ ü.o. II. 16. g.) termelt mintegy 927 darab 442·21 m^3 -re becsült tölgy-szálfat.

A becs- és kikiáltási ár 6893 K. Továbbá:

B) a „Schindelrücken“ nevű erdőrészben („A“ ü.o. III. 7. a. b.) található mintegy 3279 drb. és 1739·56 m^3 haszonfára, 5021 *ürm* hasábtüzifára és 2215 kétfogatu szekér galy- és ágiára becsült, lábon álló tölgyfa. A becslés és kikiáltási ár 44.847 K.

A kikiáltási árnak 10⁰/₀-a bánatpénzül az árverést vezető kezéhez leteendő.

Az írásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt a községi előljárásnál benyújtandók.

Becsáron alóli és utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a részletes becslés a községi irodában betekinthező.

Feketehalom, 1914. évi május hó 27-én.

(6. II. 2)

Az előljárátság.

MÜLLER ÁRMÍN
 vas- és fém-tömegcikkék gyára,
 erdészeti mérő- és jelzőeszközök
 BUDAPEST, VI., ÜTEG-UTCZA 19. SZÁM.
 TELEFON 137-57.

KÜLÖNLEGESSÉG:
 Sándor Lajos m. kir. kereskedelemügyi
 minisztériumi műszaki tanácsos **szab.**
 „DIADAL” talpfakapcsolóinak
 kizárólagos gyártása ::

Az egyetlen hazai ilyenmü vállalat, hol mindennemü erdészeti szerszámok jutányos árakon központositva vannak. Nincsen zavar a beszerzésnél, gyors és pontos kiszolgálás, versenyárak. — Számos m. kir. állami erdőhivatal, járási erdőgondnokságok, városi és uradalmi erdőhivatal állandó szállítója. Tömeges elismerőlevelé vevőktől.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. (3. XXIV. 13.)

Árverezési hirdetmény. 730/1914. sz. — A földmivelésügyi m. kir. miniszter urnak 1914. évi márczius hó 16-án 12732/I/A/2. szám alatt kelt rendeletével engedélyezve lett a

toroczkói volt urbéreseknek tulajdonát képező „Falom oldal“ nevű helyről (törvényhatósági ut mellett, vasuti állomástól 2—3 km távolságra) a „B“ üzemosztály 10—16. és 18. osztágának körülbelül 131 kat. holdat kitevő területén lévő faállománynak kihasználása.

Ennek fatömege körülbelül $2297 m^3$ tölgyműfa és
 $9244 m^3$ tölgy- és bükküzifa.

Összesen --- --- $11541 m^3$

Ezen erdő eladása meg fog tartatni Toroczkón, 1914. évi július hó 5-én a körjegyzői irodában délelőtt 10 órakor.

A hivatalosan megállapított becsérték mint kikiáltási ár 35.716 korona, azaz harminczötezerhétszázötvenhat korona.

A szabályszerűleg kiállított és 10% bánatpénzzel felszerelt írásbeli ajánlatok az árverezés előtti napokon, de legkésőbb az árverezés napján délelőtt 9 óráig Toroczkón lakó Zsakó Mihály volt urbéresek elnökéhez adandó be.

Szabálytalan és hiányosan felszerelt utó- és távirati, nemkülönben becsáron aluli ajánlatok visszautasítottak.

Az árverési feltételek és részletes becslési adatok a tordai m. kir. erdőhivatalnál, a topánfalvi m. kir. járási erdőgondnokságnál, valamint Toroczkón a körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Toroczkó, 1914. évi május hó 29-én.

Zsakó Mihály s. k. (7. II. 2.)
 elnök.

Almási Ferencz s. k.
 jegyző.

Pályázat védkerületi erdőőri állásra. 383/1914. szám. — Sopron vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 1995/913. számú véghatározata alapján az üresedésben levő egy védkerületi erdőőriállásra nyolczszázötven (850) korona összjavadalmazás mellett ezennel pályázat hirdettetik.

A javadalmazás — kifogástalan szolgálat esetén — 5 évenként négy ízben 100—100 koronával emelkedik.

Pályázhatnak mindazok, kik feddhetlen életűek, 24. életévüket betöltötték, az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel kiállották, erős testalkat mellett jól látó-, beszélő- és hallóképességgel s a német nyelvben némi jártassággal bírnak.

Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy sajátkezűleg irt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket, melyhez hatósági bizonyítvány, születési anyakönyvi kivonat, erdőőri szakvizsgálati bizonyítvány, közhatalosi orvosi bizonyítvány és szolgálati bizonyítvány is csatolandó, Sopron vármegye közig. gazdasági albizottságához czimezve, ezen állami erdőhivatalnál legkésőbb 1914. évi *július hó 15-ig* nyujtsák be.

Sopron, 1914. évi június hó 10-én.

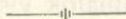
(8)

M. kir. állami erdőhivatal.

A legújabb NOBEL-féle veszély nélkül kezelhető ASTRALIT

nevű robbantóanyaggal való erdőirtások a kézi-irtással szemben a következő előnyöket biztosítják:

A munkaidő két harmadának megtakarítását. Hihetetlen kevesebb munkaerőt. Jelentékenyen kevesebb kiadást. Azonnal eketis-ta, gyökermentes talajt, nem létezik többé eketörés. Indjárt az első évben termést, mivel az ASTRALIT-tal való gyors robbantási munka következtében a tavaszi vetés ideje nem mulasztatik el. Nagyobb famennyiség termelést a gyökérfa kitermelése által. A gyökereknek és tuskóknak előnyösebb értékesítését, mivel szállítható nagyságban hasítódik össze. Nagymérvű és mely talajlazítást.

A legújabb NOBEL-féle szabad. veszély nélkül kezelhető ASTRALIT

nevű robbantóanyag: a jelenkor elismert legjobb és leghatásosabb biztonsági robbantóanyaga. Bármely robbantási munkánál a legnagyobb megtakarítást eredményezi. Az ASTRALIT a legnagyobb előnnyel még a következő munkálatoknál is használható: talajjavításhoz, talajlazításhoz, szőlőforgatáshoz, gyümölcsfagödrök kirobbantására. a vizet át nem bocsátó rétegek áttöréséhez stb. stb. Az ASTRALIT lökés, dörszülés és tűzzel szemben érzéktelen, amiért is a **hatóság** által „veszély nélkül kezelhető” robbantóanyagnak lett minősítve, minek következtében a dinamitra nézve fennálló elővigyázati szabályok, a szállítás és raktározás szempontjából, az ASTRALIT-ra nem terjednek ki; a vasuton **teher- és gyorsárúként** is szállítható. Az ASTRALIT minden munkának a kezébe adható.

A DYNAMIT NOBEL R.-T., WIEN és POZSONYBAN

szívesen szolgál felvilágosításokkal és az ilyen munkákhoz díjmentesen küld robbantótechnikusokat, kik a munkásokat bevezetik. **Tájékoztatót az ASTRALIT-ról és UTMUTATÓT a tuskóirtásról** ingyen küld. (9. VI. 1.)

Termelt tüzi- és műfaeladás. 3373/1914. sz. — A vinkovcei kir. főerdőhivatal irodahelyiségében 1914. évi július 3-án délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatokra nyilvános versenytárgyalás utján eladásra kerül egy eladási csoportban:

1. a jaminai kir. erdőgondnokság Vratsicsna nevű 1913. évi vágásában kitermelt 3009 ürm^3 különféle tűzifa,

2. 187 akó tölgyhordódonga,
 3. 167 drb. összesen 104'54 m^3 -re becsült szilrönkőműfa,
 4. 34 drb. 15.611 m^3 -re becsült kőrisrönkőműfa.
 Összes kikiáltási ár 10.611 K.

Írásbeli ajánlatok a fent jelzett napon délelőtt 10 óráig a vinkovcei kir. főerdőhivatal házipénztáránál benyújtandók.

A részletes árverési és szerződési feltételek a vinkovcei kir. főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Vinkovci, 1914. évi június hó 13-án.

(10)

Kir. főerdőhivatal.

Pályázati hirdetemény. 1728/1914. szám. — A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet 4 főerdőőri, előléptetés esetére 4 erdőőri, illetve 4 erdőlegényi, vagy segéderdőőri állásra.

Ezen állások közül 1 főerdőőri, illetve 1 erdőőri állás az erdőrendezősegi műszaki segédszolgálat ellátása céljából van rendszeresítve.

A pályázati kérvények 1914. évi augusztus hó 1-ig az alulírott m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati föltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Zsarnócza, 1914. évi június hóban.

(11)

M. kir. erdőhivatal.

Pályázati hirdetemény. 2118/1914. szám. — A szászsebesi m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet kettő (2) főerdőőri és négy (4) segéderdőőri állásra, előléptetés esetén kettő (2) erdőőri, illetve kettő (2) erdőlegényi, vagy hat (6) segéderdőőri állásra.

A pályázati kérvények 1914. évi július hó 25-ig az alulírt m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Szászsebes, 1914. évi június hó 15-én.

(12)

M. kir. erdőhivatal.

Termelt tűzifaeladás. 80947/1914. szám. — A garamrévi m. kir. erdőgondnokság Ujbánya és Garamrudnó közelében levő erdőrészeinek 1914—1916. évi tűzifatermése zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyalás útján el fog adatni.

Az ajánlatok 1914. évi július hó 8-án déli 12 óráig nyújtandók be Zsarnócán a m. kir. erdőhivatalnál, ahol azok július hó 9-én délelőtt 10 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a zsarnóczai erdőhivatalnál szerezhetők be.

Budapest, 1914. évi június hóban.

(13)

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Termelt fenyőhaszonfaeladás. 4269/1914. szám. — A szomolnokai m. kir. erdőgondnokság kerületében az 1913-ik és 1914-ik évi széldöntésekből már kitermelt, a folyó év végéig még kitermelendő és a szomolnokhutai vasuti állomás mellett fekvő rakodókra részben már kiszállított, részben még kiszállítandó mintegy 3000 (háromezer) tömörköbméter 12—25 cm közép-átmérőjű fenyőhaszonfa, zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1914. évi július hó 17-én déli 12 óráig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be és a következő napon d. e. 10 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Az árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Tótsóvár, 1914. évi június hóban.

(14)

M. kir. erdőhivatal.

Pályázati hirdetés. 4249/1914. szám. — A tótsóvári m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet 3 főerdőri, előléptetés esetén 3 erdőri, illetve 3 erdőlegényi, esetleg 4 segéderdőri állásra.

Ezen állások erdőgazdasági szolgálat ellátása céljából vannak rendszeresítve.

A pályázati kérvények 1914. évi augusztus hó 1-éig az alulírt m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Tótsóvár, 1914. évi június hó 18-án.

(15)

M. kir. erdőhivatal.

Faeladás. 135909/1914. sz. — A boszniai és hercegovinai országos kormány erdőgazdasági szakosztálya a „Kozara planina“ nevű, a bos. gradiskai, prijedori és bos. dubicai járásokban fekvő erdőrészben hozzávetőlegesen 14.000 tömméter hárshaszonfát, valamint a haszonfa termelése után visszamaradó hárstüfizát tővön, versenytárgyalás útján eladja.

Az eladandó famennyiség bos. Gradiskán a Sava és Okučanin a magyar államvasut felé gravitál.

Az 1 koronás boszniai bélyeggel és 3000 (háromezer) korona bánatpénzzel ellátott, lepecsételt írásbeli ajánlatok, melyek csak a megnevezett erdőrész egész famennyiségére szólhatnak, legkésőbb 1914. évi szeptember hó 21-én délelőtt 11 óráig az országos kormány erdőgazdasági osztályánál Sarajevóban nyújtandók be.

Megjegyeztetik még, hogy azon beérkező ajánlatok, melyek 1 tömméter hárshaszonfa után 8:50 K (nyolcz korona 50 filléren) alul maradnak, tekintetbe nem vétetnek.

Az erre vonatkozó részletes hirdetmény, az ajánlati minta, valamint a versenytárgyalási feltételek az országos kormány erdőgazdasági ügyosztályánál megtekinthetők, hol kívánatra szóbeli tájékoztatások is adatlak.

Sarajevo, 1914. évi június hó 17-én.

(16. II. 1.) *Bosznia és Hercegovina országos kormánya.*

Pályázati hirdetmény. 1807/1914. g. alb. szám. — Zemplén vármegyében a sátoraljaujhelyi m. kir. járási erdőgondnokság területében Királyhelmeccz székhelylyel elhalálózás folytán megüresedett járási erdőőri állásra 400 (négyszáz) korona évi törzsbérfizetéssel, 200 (kettőszáz) korona lakás, fa és ruha, 250 (kettőszázötven) korona utazási és 4 (négy) korona irodai átalánynyal ezennel pályázatot hirdetek.

Az évi törzsbérfizetés 5—5 évi kifogástalan szolgálat után kétszer 100 koronával, továbbá 10 évi szolgálat után lakás, fa és ruha 50 koronával és utazási átalány 50 koronával emelkedik.

A javadalmazás havi előleges részletekben fizettetik.

Pályázhat azon magyar állampolgár, aki:

- a) feddhetlen életű;
- b) 24. életévét betöltötte;

c) az erdőőri szakvizsgát letette ;

d) ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő-, látó- és hallóképességgel bír.

A hivatalos magyar nyelvet bírja.

Zemplén vármegye gazdasági albizottságához intézett, hiteles okmányokkal felszerelt, egykoronás bélyeggel ellátott és sajátkezüleg irt kérvények 1914. évi július hó 15-ig a sátoraljaujhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz annál is inkább benyújtandók, mert a később érkezett kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

Sátoraljaujhely, 1914. évi június hó 8-án.

(17)

A gazd. albizottság elnöke.

Pályázati hirdetmény. 36/1914. szám. — Jolsva r. t. városnál lemondás folytán megüresedett erdőmérnöki állásrapályázat nyititak.

Javadalmazás 2500 korona törzsfizetés, 600 korona lakbér, 300 korona faeladási jutalék, mely a törzsfizetéshez a nyugdíjba be lesz számítva, ötször 200 korona ötödéves korpótlék, 50 ürméter keménytüzifa befuvározással és szegődményi föld használata.

Nyugdíj törzsfizetés után biztosítva, a választás életfogytiglanra szól.

Ezen állást elnyerni óhajtók az 1879. évi XXXI. törvénycikk 36. §-ában meghatározott képesítést és eddigi szolgálati alkalmazásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi július hó 31-ig Jolsva város polgármesteri hivatalához nyujtsák be.

Erdőrendezési gyakorlattal bírók előnyben részesülnek.

Az erdőtiszt szolgálati szabályzata az érdeklődőknek rendelkezésükre áll; erdőtisztnek a mérnöki gyakorlat megengedtetik. Az állás legkésőbb 1914. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Jolsva, 1914. évi június hó 19-én.

(18 II. 1.)

Montag
polgármester.

Faeladási hirdetmény. 2898/1914. sz. — Az alulirt m. kir. erdőigazgatóság közhírré teszi, hogy Besztercze-Naszód vármegyében a borgói alsó és szamosvölgyi alsó m. kir. erdőgondnokságok kerületeiben a volt naszódvidéki községek egyesítve kezelt erdeiből 1914. évi július hó 1-től számított öt (5) év alatt kihasználható az alábbi kimutatásban kitüntetett fakészleteknek tövön való eladása iránt Beszterczen a m. kir. erdőigazgatóság hivatali helyiségében

1914. évi július hó 29-én, a m. kir. földmivelésügyi miniszter ur jóváhagyásának fentartása mellett, zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás fog tartatni.

Csoport	A m. kir. erdőgondnokság neve és székhelye	A kihasználandó erdő					Becsült fakészlet				
		gazdasági terv szerinti elnevezése			kiterjedése	Lucz-fenyő	Jegenyefenyő	Fenyő összesen	Bükk	Kikiáltási ára	
		gazd. oszt.	vágás-sor	tag							erdőrész
I.	Borgói alsó	A	II.	12	136—149	431·62	56511	13874	70385	19496	
	Borgóprund	"	IV.	24	69—76	327·95	13939	20646	34585	15557	
	"	"	VII.	37	1—16	207·77	8095	9908	18003	8410	
	Összesen ...					967·34	78545	44428	122973	43463	1239698
II.	Szamosvölgyi alsó Dombhát fűrdő	A	II.	12	106—117	308·84	33029	15301	48330	13321	
	"	"	III.	13	1—2	116·38	8864	4990	13854	8349	
	Összesen ...					425·22	41893	20291	62184	21670	606858

Jegyzet. 1. Fenyőfa tömegéből a kéreg- és fatermelési apadék le van számítva.
 — 2. Bükkfa tömegében a müfa, hasáb- és dorongtüzifa együtt van kimutatva.
 — 3. Hozzájuk tartozik 1—1 fűrésztelep díjtalan használati joga, hova a fát szerződésileg megállapított díjak ellenében erdei vasuton az eladó szállítja le.

Az ajánlatok benyújtásának határideje 1914. évi július hó 29. délelőtt 11 óra és azok egy vagy mindkét csoportra, de külön-külön teendők meg. Az ajánlatban ki kell tüntetni, hogy az a fenti csoportok melyikébe sorozott erdőrészekre vonatkozik.

Ajánlattevő az ivenként egy koronás bélyeggel ellátott és a megajánlott vételár öt (5) százalékát kitevő bánatpénzzel felszerelt írásbeli ajánlatában, melyben a megajánlott vételár összege szóval és számjegyekkel is tisztán kiírandó, határozottan kijelenteni tartozik, hogy az árverési és szerződési részletes feltételeket ismeri és azok rendelkezéseinek magát feltétlenül aláveti. Olyan vételi ajánlatok, amelyek ezen feltételeknek nem felelnek meg, elkésve nyújthatnak be, vagy pedig a megállapított eladási feltételektől eltérő kikötéseket tartalmaznak, figyelembe vétetni nem fognak.

Az árverési és szerződési részletes feltételek a beszerzei m. kir. erdőigazgatóságnál és a fenti kimutatásban irt erdőgondnok-ságoknál a hivatalos órák idejében bármikor megtekinthetők.

Érdeklődőknek azokat az erdőigazgatóság 20 (husz) korona ellenében a vágások térképeivel együtt meg is küldi.

Besztercze, 1914. évi június hó 23-án.

(19)

M. kir. erdőigazgatóság.

Tölgyfaeladási hirdetmény. A gróf Schönborn-Buchheim Frigyes Károly munkácsi és szentmiklósi uradalmak alulírott igazgatósága közhírré teszi, hogy a munkácsi erdőgondnoksághoz tartozó „Rafajna“ és „Alsószarvas“ erdőkben előzetesen megszámozott 19.114, szóval tizenkilenczeregyszáztizennégy darab műszaki czélokra alkalmas tölgyfák zárt ajánlati versenytárgyalás útján fognak eladatni és pedig:

I. a „Rafajna“ erdőben mintegy 375·65 kat. holdon 15.116 darab tölgyfa és

II. az „Alsószarvas“ erdőben mintegy 256·30 kat. holdon 3998 darab tölgyfa.

A megajánlott vételár után számított 5⁰/₀-nyi bánatpénzzel ellátott és lepecsételt ajánlatok folyó év szeptember hó 30-ig déli 12 óráig alulírott uradalmi igazgatósághoz Munkácson nyújtandók be, ahol az árverési feltételek is megtudhatók.

A fenti határidőn túl beérkezett ajánlatok, valamint utóajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Munkács, 1914. évi június hóban.

Gróf Schönborn-Buchheim

(20)

munkácsi és szentmiklósi uradalmak igazgatósága.

Tüzifa eladása. (Vasutállomás melletti raktárban.) 2519/1914. szám. — A tótváradi m. kir. erdőgondnokság soborsini faraktárában készletezett összesen 1885 ürköbméter különböző választéku kemény-tüzifa zárt írásbeli versenytárgyalás útján fog eladatni.

Az ajánlatok folyó évi július hó 15-én déli 12 óráig nyújtandók be az alulírt m. kir. főerdőhivatalnál, hol azok július hó 16-án d. e. 9 óraker fognak nyilvánosan felbontatni.

Részletes adatok, versenytárgyalási, egyuttal szerződési feltételek, valamint ajánlati űrlap és boríték az alulírt m. kir. főerdőhivatalnál, valamint a tótváradi m. kir. erdőgondnokságnál díjmentesen szerezhetők be.

Lippa, 1914. évi június hóban.

(21)

M. kir. főerdőhivatal,

Faarverési hirdetmény. A beregvármegyei Szarvasháza község volt urbéres elnöke 1914. évi július hó 6-án délelőtt 10 órakor a közjegyzői hivatalban tartandó nyilvános szó- és írásbeli árverésen eladja a volt urbéres birtokosság tulajdonát képező erdő 1908—1917. évre esedékes 10·1 kat. holdnyi vágásterületén tövön álló és 782 m^3 műfára becsült 762 drb. lucz- és jegenyefenyőt. Kikiáltási ár 4930 korona. Kiszállítási határidő: bezárólag 1916. évi márczius hó 31-ig.

Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek a latorcmenti m. kir. járási erdőgondnokságnál és az urbéres jegyzőnél tekinthetők meg naponta d. e. 11—12 óra között.

Szarvasháza, 1914. évi június hó 20-án.

(22)

Lauda
urbéri jegyző.

- RENDSZERES NÖVÉNYTAN. Irta: dr. Tuzson János. I. Általános rész és a virágtalan növények. Ára egyesületi tagoknak 8 K. Bolti ára 10 K.
- A FENYŐFÉLÉK FÁJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ SZÖVEVTANA. Irta: dr. Hollendonner Ferencz. Ára tagoknak 16 K, másoknak 25 K.
- A TÖLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: Fekete Lajos. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K.
- AZ ÁKÁCSZFA MONOGRAFIÁJA. Irta: Vadas Jenő. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 6 K, másoknak 8 K.
- ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.
- MAGYAR ERDÉSZETI OKLEVÉLTÁR. Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1906. Ára tagoknak 20 K, nem tagoknak 40 K.
- ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA. 1880—1889. (I—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.) Elfogyott továbbá az 1890. (X.), 1892—5., 1899. (XIX.) 1901—3.: (XXI—XXIII.) évfolyam.
- Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.
- Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K 40 fill.
- Az 1900. évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1904. évi (XXIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 50 fill., másoknak 2 K 40 fill.
- Az 1905. évi (XXV.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., másoknak 1 K.
- Az 1906. és 1907. évi egyesített füzet ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 50 f.
- Az 1908. évi XXVIII. évf. ára tagoknak 1 K, másoknak 2 K.
- Az 1909. évi XXIX. évf. ára tagoknak 1 K, másoknak 2 K.
- Az 1910. és 1911. évi (XXX. és XXXI.) évf. ára tagoknak 2 K, másoknak 4 K.
- Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.
- TANGENS-TÁBLÁZATOK. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K, nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)
- A LEGELŐERDŐK BERENDEZÉSE, KEZELÉSE ÉS HASZNOSÍTÁSA. Irta: Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K 80 fill., másoknak 6 K.
- HAZÁNK HÁZI FAIPARA. Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K 40 fill., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- A BÜKKTŰZIFA ROMLÁSA ÉS AZ ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS. Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fill., másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fill. küldendő.
- A KÜLFÖLDI FANEMEK MEGTELEPÍTÉSE STB. Irta: Péch Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K, másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- ÉRTEKEZÉSEK AZ ERDŐRENDEZÉS KÖRÉBŐL. Irta: Bund Károly. Ára 4 K.
- A SZÁLALÓ ERDŐK BERENDEZÉSE. Irta: Fekete Lajos. Ára 1 K 20 fill., ill. 90 fill.
- ERDÉSZETI GÉPTAN. Irta: Kövesi Antal. Ára tagoknak 4 K, másoknak 5 K.
- FÁBÓL KÉSZÍTETT CZUKOR ÉS ALKOHOL. Irta: dr. Zemplén Géza. Ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 f küldendő be. Kapható az Eggenberger-űri könyvkereskedésben is. (Budapest, IV., Kecskeméti-u. 3.)
- NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. I. füzet. Spórás növények. Elfogyott II. füzet. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K. III. füzet. Magházias növények. Ára 3 K. Irta Fekete Lajos.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő művek, melyek után egyesületi tagok és könyvkereskedők 25 százalék árengedményben részesülnek:

ERDŐRENDEZÉSTAN. Irta: Fekete Lajos. Ára 12 K, ill. 9 K.

ERDÉSZETI NYERESÉGSZÁMITÁSTAN. Irta: Fekete Lajos. Ára 4 K, ill. 3 K.

A szerzőknél rendelhetők meg:

ERDŐBECSLÉSTAN. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. Ára 8, ill. 6 K. Kapható Fekete Lajos min. tanácsosnál Selmezbányán.

ERDŐMIVELÉSTAN. Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 10 K.

A SELMEZBÁNYAI M. K. ERDŐAKADÉMIA TÖRTÉNETE ÉS ISMERTETŐJE. Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K (erdőgyakornokoknak 3 K, akadémiai hallgatóknak 2 K). Kapható a szerzőnél (Selmezbányán).

ERDŐRENDEZÉSÜNK FEJLESZTÉSÉRŐL. Irta Muzsnay Géza, Zsarnócza (Bars m.). Ára 5 K, bérmentesítve 5 K 45 f.

ERDŐRENDEZÉSTAN. Irta: Muzsnay Géza, Zsarnócza (Bars m.). Ára 10 K bérmentesítve, ajánlva 10 K 55 f.

Egyébtt megrendelhető magyar erdészeti művek:

A MAGYAR ÁLLAM ERDŐSÉGEINEK GAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI LEÍRÁSA. Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi miniszterium. 1896. Magyar, német és francia nyelven.

A BÜKKFA KÖRHADÁSA ÉS KONZERVÁLÁSA. Irta: dr. Tuzson János. Kapható Kilián Frigyes utódánál. Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.

AZ ERDŐ, ANNAK MŰVELÉSE, HASZNAI, VÉDELME ÉS RENDEZÉSE. 28 ábrával. Irta: Földes János. 1911. Megrendelhető a „Pátria” irod. váll. és nyomdai r.-t.-nál, Budapest, IX., Üllői-út 25. Ára 1 K.

AZ ERDŐHASZNÁLATTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmezbánya.)

ÁLTALÁNOS FOLDMERÉSTAN. Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható ugyanott.) Ára 9 K.

ERDŐVÉDELEMTAN. Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K 40 f.

ERDÉSZETI TALAJTAN. Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

GRAFOSZTATIKA ÉS VASSZERKEZETEK. Irta: Kövesi Antal. Ára tagoknak 8 K, másoknak 10 K. (Kapható ugyanott.)

BETÜSOROS TÁRGYMUTATÓ AZ ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA I—XXIV. ÉVFOLYAMAIHOZ. Összeállította Tomasoovszky Imre. (Kapható ugyanott.) Ára 1 K.

ERDÉSZETI SEGÉDTÁBLÁK. Ára: 8 K és ERDEI ROVATOS NAPLÓ. Ára 1 K 20 fill. Megrendelhetők a földmivelésügyi miniszteriumnál Budapest.

TERMÉSI TÁBLÁK. 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendező-sége. (Jolsva, Gömör m.) Ára 2 K.

AZ ÁRVEDELMI FÜZESEK TELEPÍTÉSE ÉS MŰVELÉSE. Irta: Vadas Jenő. Ára 50 f. Megrendelhető a földmivelésügyi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.

UTMUTATÁS ERDEI FACSEMÉTEK NEVELÉSÉRE ÉS AZ AZOKKAL VALÓ BÁNÁSRA. Irta: Béky Albert. Kapható díjlatlanul a m. kir. földmivelésügyi miniszterium könyvtárától levelező lapon kifejezett kívánatra.

A MAGYAR BIRODALOM FONTOSABB FÁSNÖVÉNYEINEK MAG- ÉS TERMÉSHATÁROZÓJA. Irta: *Petricsek Adolf*. Selmezbánya, 1909. Joerges A. özv. és fia kiadása. Ára 1 K 60 f.

„A VADÁSZ-VIZSLA.” Gyakorlati utmutató a vizslanevelés, tanítás, használat és gyógykezeléshez. Irta: Stark Dezső főerdész. III. kiadás. Ára 2 K. Megrendelhető a „Pátria” irodalmi vállalatnál, Budapest, Üllői-ut 25.

KEDVEZMÉNY. A dr. Herezel-féle faszor-szanatorium (Budapest, VII., Városligeti-fasor 9. sz.) vizgyógyintézetében az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 25% kedvezményben részesülnek. Kedvezményes jegyre szóló utalvány az egyesület titkári hivatala utján kapható.